

3/2023

ročník 8

FORENZNÍ VĚDY PRÁVO KRIMINALISTIKA

VĚDECKÉ STATĚ SCIENTIFIC ARTICLES

- **Vladimír ZOUBEK:**
Širší geopolitické a trestněprávní souvislosti Římského
statutu Mezinárodního trestního soudu
Broader Geopolitical and Criminal Law Context
of the Rome Statute of the International Criminal Court
- **Kateřina FRANCŮ:**
Práce služebního psa při vyhledávání výbušnin
The Work of a Service Dog in the Search for Explosives
- **Petr MIROVSKÝ, Hana FOJTÁŠKOVÁ PETŘEKOVÁ:**
Údržba a řízení bezpečnosti kritické infrastruktury v ČR
Maintenance and Safety Management of Critical
Infrastructure in the Czech Republic

VYSOKÁ ŠKOLA FINANČNÍ A SPRÁVNÍ
UNIVERSITY OF FINANCE AND ADMINISTRATION

VYDAVATEL / PUBLISHER:

Vysoká škola finanční a správní, a.s. (University of Finance and Administration)

REDAKCE / EDITORIAL STAFF:

VŠFS, Estonská 500, 101 00 Praha 10

<http://www.vsfs.cz/pravo>

fvpk@vsfs.cz

Šéfredaktor / Editor in chief: Jiří Straus

Výkonný redaktor / Executive editor: Zdeněk Sadílek (fvpk@vsfs.cz)

Tajemnice / Secretary: Kateřina Franců (fvpk@vsfs.cz, +420210088813)

VÝKONNÁ RADA REDAKCE / EXECUTIVE BOARD:

Eduard Bruna, Zdeněk Sadílek, Emil Šenkýř

REDAKČNÍ VĚDECKÁ RADA / EDITORIAL SCIENTIFIC BOARD:

Předsedkyně / Chairperson:

Bohuslava Šenkýřová – Vysoká škola finanční a správní

Členové / Members:

Eduard Bruna – Vysoká škola finanční a správní

Markéta Brunová – Vysoká škola finanční a správní

Jan Chmelík – Vysoká škola finanční a správní

Jaroslav Ivor – Paneurópska vysoká škola, Bratislava

Jiří Jelínek – Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Praha

Karel Klíma – Metropolitní univerzita, Praha

Leoš Klimt – EQUITA Consulting

Leszek Korzlenowski – European Association of Security

Bronislav Kováčik – Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

Pavel Mates – Vysoká škola finanční a správní

Sergej Romža – Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košicích

Zdeněk Sadílek – Vysoká škola finanční a správní

Miloš Sokol – Ústřední vojenská nemocnice Praha – Střešovice

Lyubomir Ivanovych Sopilnyk – Lviv University of Business and Law

Jiří Straus – Vysoká škola finanční a správní

Aleš Vémola – Ústav soudního inženýrství VUT, Brno

Margherita Vysokajová – Vysoká škola finanční a správní

Vladimír Zoubek – Vysoká škola finanční a správní

Přebírání materiálů je povoleno s prokazatelným souhlasem autora a vydavatele.

Taking over materials is permitted only with demonstrable author's and publisher's agreement.

Za jazykovou správnost příspěvku zodpovídá autor. Příspěvky nejsou redigovány.

The author is responsible for the linguistic accuracy of the paper. Articles are not edited.

Časopis je zařazen do databází ASPI a CEEOL – Central and Eastern European Online Library. Journal is included in ASPI and CEEOL databases.

Předtisková příprava / Prepress:

Radix, spol. s r. o.

Tisk / Print:

dům tisku, s.r.o.

Evidenční číslo / Evidence number:

MK ČR E 22509

ISSN:

2533-4387

ISSN elektronické verze:

2533-4395

DOI:

<http://dx.doi.org/10.37355/fvpk>

Periodicita / Periodicity:

3x ročně

Ročník / Volume:

8

Číslo / Number:

3

Datum vydání / Issued on:

30. 11. 2023

EDITORIAL

JIŘÍ STRAUS**| 414 |**

VĚDECKÉ STATĚ / SCIENTIFIC ARTICLES

VLADIMÍR ZOUBEK:**| 416 |**

Širší geopolitické a trestněprávní souvislosti Římského statutu
Mezinárodního trestního soudu

Broader Geopolitical and Criminal Law Context of the Rome Statute
of the International Criminal Court

KAREL MAREK:**| 426 |**

Aktuálně k Rozhodčímu soudu při HK ČR a AK ČR a rozhodčímu řízení
po poslední novele rozhodčího řádu

Currently to the Court of Arbitration at the Supreme Court of the Czech Republic
and the Supreme Court of the Czech Republic and Arbitration Proceedings
after the Latest Amendment to the Arbitration Rules

JIŘÍ STRAUS:**| 441 |**

Aspekty ovlivňující odhodovou rychlost břemene
Aspects Affecting the Throwing Speed of the Load

KATEŘINA FRANCŮ:**| 452 |**

Práce služebního psa při vyhledávání výbušnin

The Work of a Service Dog in the Search for Explosives

PETR MIROVSKÝ, HANA FOJTÁŠKOVÁ PETŘEKOVÁ:**| 460 |**

Údržba a řízení bezpečnosti kritické infrastruktury v ČR

Maintenance and Safety Management of Critical Infrastructure in the Czech Republic

JIŘÍ NOVOTNÝ:**| 466 |**

Obecné podmínky vzniku smlouvy

Formation of the Contract

Vážení čtenáři,

v letošním roce 2023 byla vydána celkem tři čísla našeho časopisu „Forenzní vědy, právo, kriminalistika“, první a druhé číslo již vyšlo. Nyní máte možnost si prostudovat odborné příspěvky zařazené do třetího čísla. Třetí číslo roku 2023 časopisu Forenzní vědy, právo, kriminalistika zahrnuje celkem 6 příspěvků.

První příspěvek autora V. Zoubka je věnován širší geopolitické a trestněprávní souvislosti Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. Naše západní civilizace vycházející z ochrany principů svobody, rovnosti před zákonem a Bohem, legitimacy a legality, právního státu, spravedlnosti, tolerance a sekularity je stále více konfrontována s externími – z globalizace vyplývajícími – vlivy a bezpečnostními riziky. Toto je problém střetu civilizací recentně i ve východní Evropě. V rámci globální spravedlnosti postupně roste vliv a úloha Mezinárodního trestního soudu. Ne všechny státy však ratifikovaly Římský statut.

Druhý příspěvek autora K. Marka se zaměřuje na aktuální aspekty k Rozhodčímu soudu při HK ČR a AK ČR a rozhodčímu řízení po poslední novele rozhodčího řádu. Článek pojednává o rozhodčím soudu a rozhodčím řízení. Závěrem upozorňuje, že ustanovení o vztazích, jež se týkají uplatnění práva u soudu, soudního řízení nebo soudního rozhodnutí, se použije přiměřeně i pro uplatnění práva před rozhodčím soudem (rozhodcem), pro rozhodčí řízení nebo rozhodčí nález, jestliže se opírají o platnou rozhodčí smlouvu (rozhodčí doložku). Zásadní kategorií důkazních prostředků jsou důkazy listinné, které s ohledem na povahu sporů ze smluv, které jsou v rozhodčím řízení projednávány, jsou většinou dostačující k prokázání skutkových tvrzení stran. Jiné důkazy mohou provádět v rozhodčím řízení jen tehdy, jsou-li poskytnuty. Příčinou této specifické úpravy průběhu dokazování je okolnost, že k provedení svých úkonů nedisponuje rozhodce ani rozhodčí soud státní donucovací mocí k jejich nařízení.

Třetí příspěvek J. Strause je zaměřen na aspekty ovlivňující odhodovou rychlost břemene. V článku jsou prezentovány výsledky výzkumu, který zjišťuje vliv techniky hodu a trénovanosti jedince na forenzní hodnocení hodu břemenem. Za trénovaného jedince je pro účely této práce považována taková osoba, která sportuje alespoň třikrát týdně a v posledních dvou letech se zúčastnila některé z prestižních soutěží (například mistrovství republiky či světa, nebo jiné významné soutěže pro daný druh sportu). Pro dosažení cíle byly stanoveny tři hypotézy. V příspěvku jsou prezentovány konkrétní kinematické hodnoty hodu kamenem 0,5 kg a 1 kg. Prokázalo se, že trénovaní jedinci vykazují výrazně lepší výsledky než netréňovaní. Prokázala se při všech proměnných parametrech, tedy při všech typech vrhu i s oběma břemeny.

Čtvrtý článek K. Franců se věnuje práci služebního psa při vyhledávání výbušnin. Článek poukazuje na efektivní využití služebních psů při vyhledávání výbušnin. Jedná se

o velmi spolehlivý nástroj k nalezení, neboť služební pes na základě svého citlivého a vytrénovaného čichu zvládne detekovat látky pod detekční hranicí přístrojů.

Pátý příspěvek autorské dvojice P. Mirovského a H. Fojtáškové Petřekové pojednává o údržbě a řízení bezpečnosti kritické infrastruktury v ČR. Zajištění bezpečnosti kritické infrastruktury znamená, že musí být zajištěny její jednotlivé prvky zvlášť. Ovšem kritickou infrastrukturu tvoří soubor mnoha oblastí lidského působení. Každý z těchto prvků se vyznačuje určitou kritičností. Zajišťovat anebo navyšovat bezpečnost a ochranu jednotlivých struktur v praxi znamená, že je nutné zajistit přístup ekonomických a personálních zdrojů. Tedy zájem na ochraně KI by neměl mít jen stát samotný, ale i soukromý sektor, potažmo celá společnost. Tento článek nabízí souhrn tématu a aktuálního stavu s některými praktickými výstupy a náměty.

Poslední šestý příspěvek napsal J. Novotný, věnuje se obecným podmínkám vzniku smlouvy. Základním právním institutem práva soukromého, kterým účastníci právních vztahů mezi sebou zakládají vzájemná práva a povinnosti, je smlouva. Smlouvou strany vytvářejí pravidla, kterými se má jejich vzájemný vztah upravovat a kterými se mají strany řídit. Limitem takto vytvořeného autonomního práva mezi subjekty je však soulad jejího obsahu s právním řádem. Smlouva, ačkoli není pramenem práva, je právotvornou z toho důvodu, že v mezích kogentního práva vytváří práva a závazky mezi smluvními stranami. Smlouva je současně metodou regulace právních vztahů. Nezbytným ke vzniku smlouvy a vzniku právních následků je nejen souhlas smluvních stran s jejím obsahem, ale především splnění předpokladů pro vznik smlouvy. Na úrovni Unie se již před přelomem tisíciletí pracovalo na smluvních pravidlech pro řádné fungování vnitřního trhu, jejichž výsledkem byla publikace návrhu společného referenčního rámce (DCFR) v roce 2008, který obsahuje zejména zásady, definice a modelová pravidla sestavená s cílem zvýšit soudržnost *acquis* Společenství v oblasti smluvního práva. Článek se věnuje úvahám autorů DCFR nad obecnými pravidly pro vznik smlouvy.

Život redakce se neřídí jen zajímavými články a hledáním nových témat. Musí se zabývat i věcmi mnohem profánnějšími, jako je např. samotný proces výroby časopisu a nákladů s tím spojených. S nadcházejícím rokem tak čekají náš časopis změny, které umožní jeho další vydávání v nesníženém objemu i kvalitě. Pro některé z vás čtenářů bude významnou změnou, že časopis již bude vydáván pouze v elektronickém formátu. Věříme ale, že tato změna vám nebude na obtíž a zachováte nám svou přízeň i v budoucnu.

Za celý tým redakce časopisu Forenzní vědy, právo, kriminalistika děkuji všem autorům, kteří nám zaslali příspěvky. Ambicí redakčního týmu je vydávat odborný časopis ve vysoce odborné kvalitě a mít co nejvíce spokojených čtenářů.

Jiří Straus
šéfredaktor

Širší geopolitické a trestněprávní souvislosti Římského statutu Mezinárodního trestního soudu Broader Geopolitical and Criminal Law Context of the Rome Statute of the International Criminal Court

VLADIMÍR ZOUBEK¹

Abstrakt

Naše západní civilizace vycházející z ochrany principů svobody, rovnosti před zákonem a Bohem, legitimacy a legality, právního státu, spravedlnosti, tolerance a sekularity je stále více konfrontována s externími – z globalizace vyplývajících – vlivy a bezpečnostními riziky. Toto je problém střetu civilizací recentně i ve východní Evropě. V rámci globální spravedlnosti postupně roste vliv a úloha Mezinárodního trestního soudu. Ne všechny státy však ratifikovaly Římský statut.

Klíčová slova

právní axiologie Západu, střet civilizací, migrace, právní a ústavní věda, mezinárodní trestní soud, Římský statut

Abstract

Preamble of the Czech Constitution and our Western civilization based on the protection of the principles of freedom, equality before the law and God, legitimacy and legality, the rule of law, justice, tolerance, and secularity are more and more confronted with external impacts and security risks arising from globalization. It is problem of Clash of Civilizations in East Europe. Within the framework of global justice, the influence and role of the International Crime Court is gradually growing. However, not all states ratified the Rome Statute.

Key words

legal axiology of the West, clash of civilizations, migration, law science and constitutionalism, Rome Statute of the International Criminal Court

DOI

<http://dx.doi.org/10.37355/fvpk-2023/3-01>

¹ doc. JUDr. Vladimír Zoubek, CSc., LL.M., MBA, Vysoká škola finanční a správní, a. s., Katedra práva, Fakulta právních a správních studií

Evropa v mocenské a morální defenzívě v globálním prostředí Clash of Civilizations

Evropa (spolu s „Novým světem“) nepopíratelně dala světu normativní ideu jusnaturalní podstaty fundamentálních lidských práv a svobod jako základ naší iurisprudence, včetně myšlenky prvků globální spravedlnosti.

Nicméně naše kulturní nadvláda se hroutí: příkoří koloniálního a otrokářského období evropských dějin je v mimoevropském prostoru chápána jako morální záminka pro revanš ze strany „postkoloniálního světa“, kde bylo a je jiné právní prostředí. Jsme historickým „lidskoprávním“ středem světa vzešlého z osvícenství a převážně republikánského demokratismu a principů římského práva. Evropa však v tenzi „špatného svědomí“ negativních historických konotací zejména nacionálního socialismu (vyvolené árijské rasy, vychistické Francie atd.), kolonialismu britskoimperiálního ražení ve střihu mnichovanství, genocidy židovství, Arménů a jiných „podřadných“ subjektů, fašismu Italského království, a v neposlední řadě gulagovského stalinismu – je momentálně v ideologické a právní defenzívě.

Zásadní (a nejen právní, bezpečnostní a humanitární) otázka dneška a zítřka zní: Kdo bude vítěz v diskurzu „Univerzalita lidských práv a contrario globalizace (multikulturalizace) lidských práv“? Kdo bude vítěz? Evropa to nebude. Nový svět americký (Pax americana)?, postkoloniální společnosti?, Střed světa (Čína)?, nebo snad Ruské byzantské impérium?

Podle dnes již legendárního amerického profesora Samuela Huntingtona „střet civilizací“ se reálně projevuje v různých aspektech geopolitiky jak na hraničních čarách a teritoriích mezi civilizacemi, tak i interně v rámci globální migrace mezi globálním Jihem a globálním Severem.

Globální migrace Jih – Sever je pochopitelný objektivní proces, který má aspekty nejen sociální, ústavně právní a bezpečnostní. Dotýká se důkladné analýzy (a novelizace) Bezpečnostní strategie ČR, vojenské doktríny státu, a možná i Ústavy České republiky.

Právní a bezpečnostní aspekty globální migrace s přihlédnutím k bezpečnostní doktríně státu a euroatlantické civilizace jsou fenoménem nejen pro formulaci příštích vědeckovýzkumných úkolů vysokoškolských a akademických institucí, ale i pro politické exekutivní, zákonodárné a justiční elity západních demokratických států.

Trestní politika českého státu v geografickém centru Evropy se musí vymanit z teoreticky definovaných klíše minulého století (společenská nebezpečnost) a recentnosti (společenská škodlivost) a v restrikci právní a bezpečnostní vědy reflektovat bezpečnostní rizika z pohledu právní axiologie nejen euroatlantické (západokřesťanské), „svobodné“, civilizace, ale též prizmatem globálních změn střetu mezi legalitou a globální moralitou. A důkazem může být jen přežití, rozvoj nebo krize lidských práv a globální bezpečnosti.

První (spíše lokální) konotace je z oblasti konstitucionálního a bezpečnostního pohledu na balkánskou, středomořskou, maghribskou a ukrajinskou migrační trasu přes vnější evropskou schengenskou hranici.

Čili: otázkou (v podstatě evropskou kruciólní otázkou) je – ať chceme, či nechceme o tom přemýšlet – metodologická nadčasová hypotéza „naší doby“: **je migrace** (legální či ilegální), z mimoevropských prostor středovýchodních a severoafrických, přes vnější schengenskou hranici, přes Řecko, Itálii (Lampedusu a Pantelerii) a Španělsko (přes Ceutu a Melillu), ale i z ukrajinských bojišť, je pro „nás“ (evropský „demos“) **pozitivní, či zhoubná?** Umíme nezaujatě, přísně vědecky a temperálně (pro pět či šest generací) odhadnout ústavněprávní a kriminologické aspekty europeizační, včetně lidskoprávních rozměrů a objektivních bezpečnostních rizik?²

Dnes žije snad sedm miliard lidí na této planetě a toto číslo roste. Globalizace znamená, že sociální nůžky se dramaticky rozevírají, že **bohatí stále více bohatnou a chudí stále více chudnou** a že postupně mizí „střední třída“ coby volební základna demokracie. Nevládní a nezávislá instituce Oxfram v lednové zprávě (Ekonomika pro jedno procento)³ tvrdí, že 62 plutokratů a nejbohatších globálních multimiliardářů vlastní dohromady zhruba tolik majetku jako chudší polovina veškerého lidstva: šokující nepoměr je *62 subjektů ku zhruba třem a půl miliardám lidských bytostí*. Pokud plutokraté a oligarchové hledají **daňové ráje** s cílem alokace globálního kapitálu mimo daňovou suverenitu států, **nejchudší z chudých hledají migrační cesty k přežití**. Geograficky Evropa, severní Amerika, bývalá dominia Commonwealthu, Japonsko a další asijské tygři jsou tzv. bohatý „**Sever**“. Jejich obyvatelstvo se vzhledem k **nízké porodnosti** početně zmenšuje a výrazně **stárne**. Koeficient porodnosti má cca 1,5 (1,5 dítěte na jednu matku) – aby společnost nevymírala, potřebuje koeficient porodnosti 2,1 dítěte na jednu matku. Během další generace bude **problém** udržet přijatelný **přírůstek** ekonomického růstu a **penzijní systém**.

Naopak v převážné části „postkoloniálního světa“ počet obyvatel roste a převažují **mladí**. Stále chudší „**Jih**“ představuje 80 % hladovějících či **hladem** ohrožených lidských bytostí, které se ze zóny hladu a etnických a náboženských válek tlačí do „severního“ ekonomického ráje (**bez ohledu na existující mezinárodně platné státní hranice**).

2 Autoři volně navazují na předcházející úvahy: ZOUBEK, Vladimír. Ústavněprávní aspekty jusnaturalní nebo pozitivněprávní podstaty práva na azyl (na podkladě evropského démosu a sebevraždy Evropské unie, s. 402–411. In: CVRČEK, František a Helena JERMANOVÁ (eds.). *Metemorfozy práva ve střední Evropě*, V., *Překrásný nový svět nebo ostrov?* Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, 415 s. ISBN 978-80-7380-636-1.

3 <https://www.oxfram.org/en/research/economy-1>

České ústavní právo o právu na azyl v mezích evropského humanismu

Musíme si položit otázku, jak české ústavní právo doktrinálně chápe „právo na azyl“. To je skutečně právní a státoprávní teoretická i praktická otázka.

Je to lidské právo **první**, či **druhé** generace?

Podle ústavního zákona Federálního shromáždění č. 23/1991 Sb. je nepochybné – jak dikcí, tak strukturálně – že jde „pouze“ o lidské právo **pozitivní**. Dle čl. 43 Listiny základních práv a svobod „Česká a Slovenská Federativní Republika (rozuměj: Česká republika) poskytuje azyl cizincům pronásledovaným za uplatňování politických práv a svobod. Azyl může být odepřen tomu, kdo jednal v rozporu se základními právy a svobodami.“ Analogicky odkazujeme zejména na Nález Ústavního soudu České republiky: **Nález ÚS: IV. ÚS 553/06 z 30. 1. 2007 (N 17/14 SbNU 217)**, který judikatorně stojí na stanovisku, že právo na azyl je akt státu v rámci správního řízení bez právního nároku žadatele v mezích správního uvážení suverénního státu. Exteritoriálně lze odkázat zejména na čl. 18 Listiny základních práv a svobod EU, čl. 14 Všeobecné deklarace lidských práv a čl. 1 a čl. 33 Ženevských úmluv a na další prameny, ale to není účelem autorů.

Právo na osobní integritu, soukromí, zákaz mučení, osobní svoboda, domovní svoboda, cogitationis nemo partitur, svoboda pohybu a pobytu – to jsou lidská práva **první** generace práv vrozených, jusnaturálních dle doktríny zpozitivňování fundamentálních práv. Nicméně **soukromá lidskoprávní teritorialita** je patrna v diferenciaci legálních definic specifických subjektů, které mají rozdílné právně-procesní režimy ústavní a správní.

Názory předních českých právních teoretiků a konstitucionalistů jsou jednoznačné – stojí na stanovisku, že čl. 43 Listiny základních práv a svobod deklaruje právo azylu jako právo **druhé**, resp. i třetí generace. **Právo azylu nepatří k přirozeným právům člověka, ani právům občana, čili není na něj právní nárok v mezích správního uvážení.** Toto stanovisko doktrinálního právního vědomí zastávají jak učenci Právnické fakulty Univerzity Karlovy (např. prof. Václav Pavlíček, prof. Aleš Gerloch, JUDr. Jiří Hřebejk, doc. Vladimír Zoubek), prof. Karel Klíma (s výhradami procesního charakteru), plejáda brněnských ústavních soudců a akademiků Právnické fakulty Masarykovy univerzity, doc. Jiří Jirásek z olomoucké právnické fakulty atd., čili o tomto **není** zásadní **spor** či diskurz.⁴ Zásadní spor se vede o suverenitu nárazových národních států **vnější schengenské hranice**

4 Blíže viz: PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústava a ústavní řád ČR*, 2. díl. Praha: Linde, 1995, s. 309–312. ISBN 80-7201-00-X, GERLOCH, Aleš, JIŘÍ HŘEBEJK a VLADIMÍR ZOUBEK. *Ústavní systém ČR*. 5. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 328–329. ISBN 978-80-7380-423-7, KLÍMA, Karel. *Listina a její realizace v systému veřejného a nového soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 16 a 32–34. ISBN 978-80-7476-647-1, JIRÁSEK, Jiří a kol. *Ústavní základy organizace státu*. Praha: Leges, 2013, s. 94–98. ISBN 978-80-87576-57-1, WÁGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 852–865. (autor: MOLEK, Pavel) ISBN 978-80-7357-750-6 etc.

(zejména se to týká Řecké republiky, Italské republiky, Španělského království) *a contrario* humanitární a sociální aspekt azylového posuzování v evropské dimenzi.⁵

Nekontrolovaný a nekontrolovatelný příval migrantů *ohrožuje národní identitu nejen evropských států, ale celých integračních seskupení*. Problém globální xenofobie a antidemokratismu je stále aktuálnější.

Postmoderní duchovní a vědecká skepse v právovědce a státovědě reflektuje krizi západního právního a civilizačního myšlení, která je **v kontrastu se silícím multikulturálním tlakem** islámu a se zcela šokujícím válečným tlakem byzantské (východokřesťanské) postsovětské civilizace reprezentované Ruskou federací (resp. Ruským impériem) v prostoru Krymu, Luhanska a Doněcka. Ukrajina, vedle Balkánu, Středního Východu (Jeruzaléma), Sýrie, Afghánistánu, Iráku a dalších teritorií je typickým příkladem kritického střetávání civilizačních hodnot. **V boji o duchovní a materiální dominanci a nadvládu není jednoznačného vítěze: absentuje jednomyslně přijímaný legitimní subjekt globálního řízení.** Není světový stát, není světové právo, není globální řád mezinárodní (vyjma mezinárodního práva, ale bez světového čteníka, který by vymáhal a interpretoval normy mezinárodního práva). **Clash of Civilizations** je pochmurná vize Samuela Huntingtona, která se **může i nemusí** naplnit při prosazování univerzalizmu základních práv a svobod, junsaturálního charakteru lidských práv a eliminaci neprůhledné moci nadnárodních ekonomických a finančních elit a globálního zločinu, který parazituje na tranzitu a obchodování s lidmi.⁶

S nelegální migrací roste riziko expanze tzv. Islámského státu a extremistického hnutí Taliban, který nemá přesně limitované státní hranice v rámci principu personalit a principu teritoriality a jeho sympatizanti a námezdní ozbrojenci operují i na území EU.⁷

Latentním islámským terorismem a tristní, stále bezvýchodnou válečnou situací ve východní Evropě (zvláště na Ukrajině) jsou totiž **ohroženy právní jistoty** právního státu: svoboda a liberalismus, rovnoprávnost a občanství, demokratická forma vládnutí a legitimita, legalita a justiční instrumentalizace právního státu a zejména junsaturální podstata fundamentálních lidských a občanských práv a svobod. Čl. 2 odst. 1 Listiny základních práv a svobod uvádí, že „Stát je založen na demokratických hodnotách a nesmí se vázat ani na výlučnou ideologii, ani na náboženské vyznání“. V duchovní a morální sféře je stát neutrální a „relativistický“. Tato neutralita (liberálnost) státu je podepřena apolitičností státní správy a nezávislostí soudců. **Stát** nemůže z ideologických a obdobných důvodů nikoho ani diskriminovat, ani privilegiovat. **Je povinen tolerovat veškeré jednání, jež zůstává v rámci**

5 Blíže viz např. VEČEŘA, Miloš a Tatiana MACHALOVA. *Europeizace práva v právně teoretickém kontextu. Výklad základních pojmů*. Acta Universitatis Brunensis, Iuridica, No. 372, Brno: Právnická fakulta MU, 2010, 227 s. ISBN 978-80-210-5171-3.

6 Dostupné české překlady: HUNTINGTON, Samuel P. *Střet civilizací. Boj kultur a proměna světového řádu*. Praha: Rybka Publishers, 2001, 447 s. ISBN 80-86182-49-5 a *postliberální protipól: FUKUYAMA, Francois. Konec dějin a poslední člověk*. Praha: Rybka Publishers, 2002, 379 s. ISBN 80-86182-27-4.

7 ZOUBEK, Vladimír. *Aplikační a interpretační problémy § 321 trestního zákoníku*. In: JELÍNEK, Jiří, Jaroslav IVOR a kol. *Trestní právo EU a jeho vliv na právní řád ČR a SR*. Praha: Leges, 2015, s. 239–245. ISBN 978-80-7502-080-2.

ústavního práva. Čili liberální právní stát se netváří, že je morální, je jen „ústavní“. Co není zakázáno zákonem, je dovoleno.

Český národ není v české ústavě (ale měl by možná být) v turbulencích globálního vidění světa: jsme občanský či národní stát v euroatlantické civilizaci?

Ústavně „národní státy“ jsou historickým výsledkem ekonomického sjednocování národních trhů v etapě liberálního kapitalismu v 16.–18. století na starém kontinentě: sjednocení „malého“ Německa (bez Rakouska), sjednocení italských států, spojení Anglie a Skotska jakožto Spojené království Velké Británie, národní obrození Slovanů v Rakouském císařství atd. V období globalizace se státy stávají téměř anachronismem a jsou subsidiárním hráčem v éře **integrace** – europeizace, atlantizace, byzantinizace, panislamizace, panarabizace, bharatizace, japanizace, středo-světově-izace (konfucionizace, taoizace a buddhizace), afrikanizace, hispanizace, judaizace a dalších právních civilizačních „izaizací“. Ty šťastné a velké národy a velmoci světa, které mají či měly moře, objevné výpravy, expanzi, kolonie, globální obchod a multikulturální styk jsou daleko **otevřenější** k migraci i emigraci.

Český národ a stát je historicky zcela nevýrazný a relativně **nevýznamný** z téměř dvou set státních subjektů mezinárodního práva veřejného. Česká republika je ve středu Evropy, kde se protínají a protínaly geopolitické silokřivky velmocenské: mezi germanizačním prostorem (v novověku připomínáme nacistickou právní ideologii) a východním byzantinismem (v novověku evokujeme zejména dočasnou okupaci Československa vojsky Varšavského paktu a tzv. neostalinistickou „normalizaci“). Dnes je Česká republika „etnický vyčištěným státem“ od roku 1945 rozhodnutím velmocí v Postupimské konferenci: 3,5 milionu sudetských Němců, bývalých československých občanů, bylo transferováno, mj. na základě malého a velkého retribučního ústavního dekretu prezidenta Republiky československé, coby obsoletní právní normy, romská problematika je v ČR dnes chápána spíše sociálně. V průběhu druhé světové války a těsně po ní byly pohyby národů s dnešní dobou nesrovnatelné. Evropou se přemístilo více než 25 milionů lidí, např. 13,5 milionu Němců bylo přesídleno z východního Pruska, Pomořanska, Slezska i Sudet. Xenofobní nálady české veřejnosti (které nevybočují z ekvilibria evropských nálad) jsou založeny „geneticky“ z tisícileté reflexe o přežití v restriktci česko-moravsko-slezském prostoru.

„Stát Čechů“ je ústavně občanským státem: v Preambuli Ústavy České republiky čteme: „*My občané České republiky v Čechách, Moravě a Slezsku...*“. Je nebyvalým štěstím a spásou pro naši euroatlantickou západokřesťanskou civilizaci „svobodného světa“, že **ctíme právní axiologii Západu**, která stmeluje naše odhodlání:

1. svoboda – Quae lex non prohibet, debent permisa videri,
2. rovnoprávnost a občanství – rovnost před zákonem a Bohem,
3. demokracie jako forma vlády a legitimita státní moci od lidu,
4. právní stát a právo na spravedlivý proces,
5. jusnaturalní podstata základních lidských práv a svobod (v mezích zákona),
6. sekularita.

Přední český konstitucionalista Aleš Gerloch si dovilil oprášit vizi české státnosti jako konstrukci „českého lidu“ a „českého národa“ a svoji verzi novely české ústavy několikrát artikuloval. Namátkově vzpomenu na periodikum Soudce, roč. XVIII, 2016, č. 11–12, s. 56–61 a jeho hlavní referát v rámci Pražského právního podzimu „Ústava a ústavnost v České republice“, nebo na mediální diskusi laickou (politickou) na stránkách Práva (15. 12. 2016, s. 7) a contrario laická reakce novináře Josefa Koukala v témže tisku z 15. 11. 2016, s. 6. Akademická obec však v mezích právního vědomí de constitutione ferenda názor Gerlochův vesměs vítá, byť s určitými soudcovskými výhradami (Pavel Rychetský, Tomáš Lichovník etc.), které jsou čitelné na s. 4, již vzpomínaného Práva z 14. 11. 2016. Škoda, že plodná diskuse usnula, neb současní čeští politici a ústavodárci mají „jiné“ (předvolební) starosti.

Výše uvedený námět Gerlochův by měl ústavně znít v čl. 1, odst. 2 následovně: „Česká republika je vlastní příslušníků českého národa a národnostních a etnických menšin, které jsou s ní trvale spjaty. Právním výrazem tohoto trvalého svazku je institut státního občanství.“

Domníváme se, že tato dikce by lépe vystihovala ekvilibrium principu teritoriality (vlasti) a principu personality v české ústavě v Česku (jazykově vyloženo jako „země Čechů“) v návaznosti na znění Preambule Ústavy České republiky, kde se dovoláváme na dávnou státnost zemí Koruny české a československé státnosti „československého ústavního národa“, nehledě na konstrukci některých ústav evropských a mimoevropských. Pozitivní eurofederalismus tím rozhodně nemusí být dotčen.

V posledním půlroce se nám dostala do ruky vynikající publikace izraelského autora Yorana Hazonyho: Chvála nacionalismu. Praha: Leda, 320 s., ISBN 978-80-7335-666-8, přesvědčivě tvrdícího, že konec imperialismu globálně a počátek pacifismu ve světě je v instrumentalismu národních států. Je to rozhodně nový pohled a contrario integračním celosvětovým tendencím. Rozhodně je to významný pohled izraelského autora na svět, vedle amerických profesorů, již klasiků, dokumentujících zánik komunismu a rozpad Sovětského impéria, totiž Samuela Huntingтона (Střet civilizací. Boj kultur a proměna světového řádu. Praha: Rybka Publishers, 2001, 441 s., ISBN 80-86182-49-5) a Francise Fukuyamy (Konec dějin a poslední člověk. Praha: Rybka Publishers, 2002, 379 s., ISBN 80-86182-27-4). Po pozorném přečtení a saturaci fakt na 1140 stranách pozorný čtenář analyzuje postavení euroatlantického kulturního, ústavního a bezpečnostního prostoru a českého státu v globálních souvislostech.

Liberální i recentní kapitalismus je založen na legální smlouvě. Proletář (a třeba prostitutka) je ceněn kapitalistou (nebo státem) za cenu pracovní síly, nebo subsidiárně mzdou. Problém Evropy, Japonska a dalších postindustriálních zemí je v gerontoizaci a vymírání (věda thanatologická není příliš populární): až třetina ekonomicky neaktivních obyvatel a surovinová a energetická závislost je ekonomickou zátěží starého kontinentu. V postkoloniální společnosti jsou ovšem téměř dvě třetiny mladých a „schopných“ pracovních sil. Podvědomí ekonomického kondominia EU (Spolkové republiky Německa a Francouzské republiky) je: „ať na nás a za nás makají“. To je možné, ale nejisté, ba hrubý omyl, asi takový, když v padesátých letech minulého století československý komunistický

režim ne zcela úspěšně převychoval slovenské Romy coby novou pracovní sílu ve vysídlených českých Sudetech.

Za třicet let interpretační formulace v Preambuli Ústavy ČR a Listině práv a svobod neztratily svoji aktuálnost. Občanský princip, tradice dávné státnosti zemí Koruny české, ale i státnosti československé (měli jsme státní hranice i s Rumunskem a Maďarskem), přirozenoprávní podstata fundamentálních práv a svobod, principy právního státu, humanismus, demokratismus, vůle být součástí států, které ctí demokratické hodnoty a další postuláty – to vše řadí český stát do semiperiferie euroatlantického, západokřesťanského civilizačního prostoru svobodného světa, Evropské unie a Organizace severoatlantické smlouvy.

Druhá konotace: recentní zatykač (zatykače) ICC: prvek globální spravedlnosti?

Situace v rozměru „Clash of Civilizations“, resp. střetnutí o nový světový pořádek, je daleko složitější v oblasti mezinárodní „spravedlnosti“.

Podle sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Římského statutu Mezinárodního trestního soudu (Sdělení č. 84/2009 Sb. m. s., vyhlášeného 24. 9. 2009), je stanovena platnost pro ČR od 1. 10. 2009. Náš stát, Česká republika, tedy přistoupila do skupiny kulturních entit a je součástí civilizované vize důrazného posilování alespoň prvků globální spravedlnosti v oblasti „humanizace“ válek či obdobných agresivit v oblasti válečných zločinů, zločinů proti lidskosti či zločinů genocidia.

Jak známo, 17. 3. 2023 byl Mezinárodním trestním soudem (ICC) vydán zatykač mj. na prezidenta Ruské federace Vladimira Putina a ombudsmanku pro práva dětí Marii Lvovovou-Bělovou. Podle ukrajinských zdrojů bylo z okupovaných území nelegálně a brutálně zavléčeno do Ruska na převýchovu přes 70 tisíc dětí, což je hrubý odhad. Přesný a úplný text zatykače ICC nebyl formálně pro media zveřejněn, nicméně Rusko předmětný zatykač považuje za nepřijatelný a pobuřující. Ruské ministerstvo zahraničí uvedlo, že rozhodnutí Mezinárodního trestního soudu (ICC) nemá „žádný význam“, neb Rusko sice signovalo, ale neratifikovalo Římský statut, na jehož základě tento mezinárodní soud vznikl.

A to je problém pohnání k alespoň prvkům globální spravedlnosti ad hoc.

V minulosti byli pohnáni k odpovědnosti, vyšetřování a stíhání představitelé pouze afrických vlád, prezidenti či viceprezidenti či vůdci militaristických uskupení: Demokratické republiky Kongo, Libyjské arabské socialistické džamahyrie, republiky Pobřeží slonoviny, Středoafriické republiky, Súdánské demokratické republiky a Ugandské republiky.

Na popud OSN byl 17. července 1998 na mezinárodní konferenci v Itálii přijat Římský statut Mezinárodního trestního soudu (Rome Statute of the International Criminal Court). Poměr hlasů byl 120 pro, 7 proti, hlasování se zdrželo 21 delegátů. Proti byly USA, Izrael, ČLR, Irák, Katar, Libye a Jemen. Spojené státy (v době, kdy byl prezidentem Bill Clinton)

smlouvu signovaly, ale už ji neratifikovaly. George W. Bush po nástupu do úřadu v roce 2001 odvolal i její podpis.

Požadovaný počet šedesáti ratifikací dosáhl Římský statut 11. dubna 2002, čímž vstoupil v platnost. K 1. lednu 2006 počet ratifikací dosáhl již 100, což je polovina států světa. Oficiální vznik Mezinárodního trestního soudu je 1. července 2002, což je datum, od něhož se počítá jeho působnost.

Nicméně důležité velmoci a jádrové státy mimoevropských civilizací neuznávají autoritu Mezinárodního trestního soudu: zejména USA, Ruská federace, Ukrajina, Čínská lidová republika, Indická republika, Saúdskoarabské království, Indonéská republika, Pákistánská islámská republika, Stát Izrael atd.

Podrobný recentní seznam států a státních teritorií je následující (což je situační problém mj. pro ruského prezidenta, kam svobodně cestovat, či riskovat zadržení a zatčení, což by mohlo vyvolat mezinárodněprávní komplikaci v podobě odvety třetí světovou válkou):

Státy, které podepsaly Římský statut a posléze signaci odvolaly:

– USA, Filipínská republika.

Státy, které podepsaly, ale neratifikovaly:

- na západní polokouli pouze Haiti a Jamajka. V postsovětském prostoru Ruská federace, Ukrajina, Arménie, Uzbekistán, Kyrgyzstán. V severoafrickém a sahelském prostoru Marocké království, Alžírsko, Egyptská arabská republika a severní Súdán, v negroidní Africe např. Kamerun, Angola, Zimbabwe, Mosambik. V Asii pak Jemen, Omán, Íránská islámská republika, Federace arabských emirátů, Kuvajt, Thajské království a Malajsijská federace.

Státy, které plně ratifikovaly Římský statut, čili spolupracují s ICC:

- všechny evropské státy (vyjma Městského státu Vatikán a níže uvedeného Běloruska, které vůbec nesignovalo). Ratifikace v euroasijském prostoru je např. u Gruzie, Moldovy (Moldavska), překvapivě u Afghánistánu a Kambodžského království, dále Tádžikistánu, demokratického státu Mongolul (Mongolsko), Bangladéše, a následují demokracie v Korejské republice a Japonském císařství. A samozřejmě Australské společenství a Nový Zéland. V Africe zejména Jihoafrická republika, Botswana, Namibie, Tanzanie, Keňa, Nigerijská federativní republika, Mali, Ghana a většina států Guinejského zálivu. Americký kontinent – zde ratifikovaly všechny státy, tj. zejména Kanada, všechny státy Latinské Ameriky (vyjma již výše zmíněné Kuby, Nikaraguy, Haiti a Jamajky). Absence signace USA je popsána výše.

Velký počet států k Římskému statutu nepřistoupily a většinou ani nehodlají podepsat:

- v Evropě Bělorusko. V Africe např. Mauretánská islámská republika, Libye, jižní Súdán, Somálsko, Togo, Gambie, Guinea-Bissau. V Asii Turecká republika, Sýrie, Stát Izrael, Irák, Saúdskoarabské království, Kazachstán, Turkmenistán, Čínská lidová republika, Pákistánská islámská republika, KLDŘ, Indie, Nepál, Bhútán, Myanmar, Srí Lanka, Vietnam, Indonésie, Papua-Nová Guinea atd. Tyto státy, které jsou mnohdy jádra islámské,

středosvětové, subsaharské a bharatské civilizace, zatím s ICC nespolupracují a jsou politicky inertní.

Jinými slovy: prezident Ruské federace nemůže vycestovat do Jihoafrické republiky na plánované setkání státníků skupin (kartelu) BRIC(S), (Brazilská federativní republika, Ruská federace, Indická republika, Čínská lidová republika, Jihoafrická republika), v létě 2023, neboť by reálně riskoval zadržení a předání do jurisdikce Mezinárodního trestního soudu v nizozemském Haagu, což by z ruské strany bylo jistě chápáno jako nevlídný akt s rizikem třetí světové války.

A to je kruciální otázka, kam se bude ubírat nový světový řád a pořádek v následujících desetiletích po zániku komunismu v Evropě a Mongolsku a po rozpadu Svazu sovětských socialistických republik (resp. Ruského impéria), po rozpadu Jugoslávie a České a Slovenské Federativní Republiky.

K podrobnější geopolitické analýze odkazujeme na Fil. ICC member states world map2. svg, www.icc-cpi.int, odkud autoři většinou čerpali.

Všechna data a vývoj necháme na diskusi coby otevřený závěr.

Literatura

BRUNA, Eduard, Markéta BRUNOVÁ a Vladimír ZOUBEK. Vymezení pojmů bezpečnost, bezpečnostní strategie, bezpečnostní doktrína a bezpečnostní politika státu, s. 23–50. In: PORADA, Viktor a kol. *Bezpečnostní vědy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, 780 s. ISBN 978-80-7380-758-0.

GERLOCH, Aleš, Jiří HŘEBEJK, Jiří a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. 6. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2022, 574 s. ISBN 978-80-7380-865-5.

ZOUBEK, Vladimír. *Postmoderní právovéda a státověda*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, 464 s. ISBN 978-80-7380-598-2.

Aktuálně k Rozhodčímu soudu při HK ČR a AK ČR a rozhodčímu řízení po poslední novele rozhodčího řádu

Currently to the Court of Arbitration at the Supreme Court of the Czech Republic and the Supreme Court of the Czech Republic and Arbitration Proceedings after the Latest Amendment to the Arbitration Rules

KAREL MAREK¹

Abstrakt

Článek pojednává o Rozhodčím soudu a rozhodčím řízení. Závěrem upozorňuje, že ustanovení o vztazích, jež se týkají uplatnění práva u soudu, soudního řízení nebo soudního rozhodnutí, se použije přiměřeně i pro uplatnění práva před Rozhodčím soudem (rozhodcem), pro rozhodčí řízení nebo rozhodčí nález, jestliže se opírají o platnou rozhodčí smlouvu (rozhodčí doložku).

Zásadní kategorií důkazních prostředků jsou důkazy listinné, které s ohledem na povahu sporů ze smluv, které jsou v rozhodčím řízení projednávány, jsou většinou dostačující k prokázání skutkových tvrzení stran. Jiné důkazy mohou provádět v rozhodčím řízení jen tehdy, jsou-li poskytnuty. Příčinou této specifické úpravy průběhu dokazování je okolnost, že k provedení svých úkonů nedisponuje rozhodce ani Rozhodčí soud státní donucovací mocí k jejich nařízení.

Klíčová slova

Rozhodčí soud, Řád Rozhodčího soudu, rozhodování sporů, rozhodčí řízení, rozhodce

Abstract

Article discusses of Arbitration Court and the Arbitration Proceeding. Notes that the provisions on obligational relations which concern the application of rights before court, court proceeding or court decisions, shall apply as appropriate to the application of rights before an Arbitration Court (arbitrator), to arbitration proceedings or to the award if they based on a valid arbitration agreement.

The fundamental categories of evidence is documentary evidence that due to the nature of the settlement agreements, which are negotiated in arbitration, are usually sufficient to prove the facts alleged by the parties. Other evidence may only be used if they are provided to them. The cause of this specific adjustment during the proof is the fact that to carry out its tasks does not have an arbitrator or arbitral tribunal coercive state power for their regulation.

¹ prof. JUDr. Karel Marek, CSc. – rozhodce Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR, k.marek@centrum.cz

Key words

Arbitration Court, Rules of the Arbitration Court, dispute, arbitration, the arbitrator

DOI

<http://dx.doi.org/10.37355/fvpk-2023/3-02>

Úvodem

Přestože se k rozhodčímu řízení vyjádřila již řada autorů, považujeme za vhodné se k dané problematice vrátit. Využívání tohoto způsobu řešení sporů je totiž aktuální.

Nejde přitom o žádnou novinku posledních období. Rozhodčí řízení bylo možno provádět již v období raně feudálním. Značné finanční náklady, se kterými byl spojen výkon soudnictví pro procesní strany, vedl k tomu, že se tehdy provádělo arbitrážní (rozhodčí) řízení před tzv. slubními soudy.²

Jak známo, **rozhodčí řízení** je mimosoudní způsob řešení sporů nezávislými a nestrannými rozhodci (ať již ad hoc nebo jako rozhodců stálých rozhodčích soudů), který bývá využíván jako **alternativa civilního procesu** při řešení sporů. Rozhodčí řízení je neveřejné, což je spolu s jeho rychlostí a často i nižšími náklady ve srovnání s běžným soudním řízením považováno za jeho největší výhody.

V České republice jsou v souladu s právní úpravou tři stálé rozhodčí soudy.³ Dva jsou specializované. Jsou to Burzovní rozhodčí soud při Burze cenných papírů Praha, a.s. a Mezinárodní rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze. Obecným rozhodčím soudem je Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky se sídlem v Praze. Vzhledem k tomu, že jde o rozhodčí soud s obecnou působností, je naše pojednání orientováno na tento soud a jeho rozhodčí řád. Tento rozhodčí soud si přitom na základě sjednané rozhodčí smlouvy volí řada subjektů z České republiky, ze Slovenské republiky, ale také z dalších států, zejména států z EU, ale i z jiných zemí z celého světa.

Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR požívá mimořádné autority. O tom svědčí, že v posledních letech rozhoduje několik stovek tuzemských i mezinárodních sporů ročně. To je počet, který u jiných rozhodčích soudů v jiných zemích nebývá zdaleka dosahován.

2 Viz MALÝ, K. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 3. přepracované vydání. Praha: Linde, 2003, s. 46.

3 K tomu srov.: Ve Slovenské republice se přitom rozhodčí soudy počítaly v desítkách až stovkách, a i když se jejich počet snížil, stále se z našeho pohledu může jevit jejich počet vysoký. Nadále jsou jich desítky. K těmto otázkám viz mj. KUBÍČEK, P. *Rozhodcovské konanie a novela zákona o rozhodcovskom konaní*, in: SUCHOŽA, J. a J. HUSÁR (eds.). *Právo, obchod, ekonomika V., sborník vědeckých prací*. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košicích, 2015, s. 238–241.

Výhodou je, že rozhodčí nálezy jsou přitom na základě tzv. Newyorské úmluvy vykonatelné ve většině států světa. Tak široká vykonatelnost při rozhodování obecnými soudy není dána.⁴

O prestiži Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR svědčí mj. i skutečnost, že jako jeden ze čtyř ve světě a jeden ze dvou v Evropě rozhoduje spory o jména generických rodů domén: *.com*, *.org*, *.net* apod.

Řešení sporu před Rozhodčím soudem je velmi výhodné, a to obecně i pro vysokou odbornost příslušných rozhodců.⁵

Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR (dále též jen RS) je jednou z prvních institucí v Evropě, která nabízí také rozhodčí řízení on-line. Jedná se o novou možnost vedení rozhodčího řízení, která může být efektivním nástrojem obzvláště při řešení jednodušších obchodních sporů. Celý proces probíhá elektronicky a celé řízení může trvat zhruba třicet dnů od elektronického podání žaloby včetně zaslání příloh, přes úhradu poplatků, jmenování rozhodce, rozhodnutí a vydání rozhodčího nálezu. Rozhodčí nález je pak možné si vyžádat i v klasické listinné formě. Takových rozhodčích řízení se zatím provádí kolem 20 ročně.

Již od roku 1949 patří RS k nejvýznamnějším mezinárodním „arbitrážním“ institucím a svým přístupem k moderním trendům rozhodování je pozitivně vnímaným subjektem schopným transparentně a kvalitně řešit jemu příslušné spory.

Rozhodčí soud po založení působil při Československé obchodní komoře. Později v r. 1980 byl jeho název změněn na Rozhodčí soud při Československé obchodní a průmyslové komoře a s účinností od 1. 1. 1995 došlo ke změně názvu na Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Přes uvedené změny jde stále o též soud, který si vydobyl významné postavení zejména mezi evropskými rozhodčími soudy. Velké vážnosti se však těší i mimo náš kontinent.

K zásadám rozhodování a Řádu Rozhodčího soudu

Rozhodování rozhodčích soudů je charakteristické zásadami:

- jednoinstančnosti,
- rychlého rozhodování,
- malé formálnosti,
- výběrem rozhodců (rozhodce) stranami,
- rozumnými náklady,
- kvalitní administrativní podporou sekretariátu RS
- a vedením sporu a rozhodováním v souladu s určenými pravidly.

4 Viz mj. JANKŮ, M. *Rozhodčí řízení, Alternativní způsoby řešení sporů*. Praha: VŠFS, 2015, 143 s.

5 MATZNER, J. *Rozhodčí doložka – dobrý sluha, špatný pán*. Právní rádce, č. 1/2015, s. 38–39.

Rozhodčí soud, resp. jeho řád umožňuje klientům ovlivnit rychlost řízení, vybrat si místo, kde bude probíhat případné ústní jednání, jmenovat kvalitního rozhodce a domoci se tak svých práv s tím, že rozhodčí řízení u Rozhodčího soudu je ekonomicky dostupné právníkům i fyzickým osobám – tuzemským i zahraničním.

Rozhodování se řídí Řádem RS. Kromě obecného Řádu RS byl postupně vydán i zvláštní dodatek Řádu RS (dále též jen Řád) pro rozhodčí řízení on line, Řád pro řešení sporů pro domény.cz a Řád pro úhradové spory ve zdravotnictví.

V roce 2012 byl vydán **nový Řád RS** v návaznosti na:

- novely právních předpisů, zejména pak novelizaci zák. č. 216/1994 Sb;⁶
- získané poznatky z dosavadního projednávání a rozhodování sporů;
- záměr vytvořit jeden Řád místo dvou dosavadních;⁷
- tehdejší úpravu ochrany spotřebitelů.

Řád RS byl několikrát novelizován. Poslední novela je účinná k 1. 1. 2023. Novela byla provedena především podle dosavadních procesních poznatků. V našem textu vycházíme z novelizovaného znění, nemůžeme se však (vzhledem k rozsahu příspěvku) věnovat všem otázkám (k datu účinnosti novely dochází současně i ke změně Sazebníku poplatků).

Zvláštní postavení mělo v Řádu RS řešení spotřebitelských sporů. Byly zde řešeny spory, které vznikaly z neplnění smluvních závazků, kde na jedné straně stojí podnikatel a na druhé straně spotřebitel. Klasickým spotřebitelským sporem byly například spory o uznání reklamace vad zboží koupeného v obchodě. **Řád plně reflektoval přijatou novelu zákona o rozhodčím řízení, která přinesla ve vztahu ke spotřebitelským sporům** v důsledku unijní úpravy zásadní změny, zavádějící nové prvky ochrany spotřebitele. Tyto změny se týkaly jednak zpřísnění požadavků na náležitosti rozhodčích doložek uzavíraných ve spotřebitelských smlouvách a dále rozšíření práv spotřebitelů v průběhu rozhodčího řízení a po jeho skončení.

Rozhodčí doložka⁸ ve spotřebitelských vztazích musela být tehdy nově, pod sankcí absolutní neplatnosti, sjednána samostatně, tj. nikoliv jako součást podmínek, kterými se řídí smlouva hlavní, a musela mít zákonem určený obsah. V případě Rozhodčího soudu byla tato zvláštní zákonem uložená informační povinnost splněna odkazem na Řád, který požadované informace obsahoval.

Pokud šlo o úpravu rozhodčího řízení ve spotřebitelských sporech, měl Řád k tomu větší počet ustanovení. Spory ze spotřebitelských smluv mohli rozhodovat, nebyla-li uzavřena smlouva o rozhodci, pouze rozhodci zapsaní v seznamu rozhodců pro spotřebitelské spory vedeném Ministerstvem spravedlnosti. Rozhodci byli v těchto sporech povinni při

6 Důvody novelizací právních úprav mj. viz BĚLOHLÁVEK, A. J., D. KOVÁŘOVÁ a K. HAVLÍČEK. Rozhodčí řízení v teorii a aplikační praxi. Sborník Pražský právníký podzim, 2015, 313 s..

7 Též viz LIPTÁK, F. Právne princípy v medzinárodnej obchodnej arbitráži. In: SUCHOŽA, J. a J. HUSÁR (eds.). Právo, obchod, ekonomika IV., sborník vědeckých prací. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košicích, 2014, s. 547–558.

8 Doporučená obecná znění rozhodčích doložek pro smluvní ujednání viz na stránkách www.soud.cz.

rozhodování zohlednit kromě věcně použitelného hmotného práva i předpisy na ochranu spotřebitele.

Řád vyloučil rozhodování spotřebitelských sporů podle zásad spravedlnosti, k čemuž jsou rozhodci v jiných sporech oprávněni na základě pověření stran.

Spotřebitelé pak mohli vznášet námitku nedostatku pravomoci Rozhodčího soudu, případně námitku podjatosti rozhodců kdykoliv v průběhu řízení, zatímco v ostatních sporech jsou tyto námitky, až na výjimky, časově omezeny. Podle Řádu nebylo možno spotřebitelské spory rozhodovat ve zjednodušeném řízení bez ústního jednání na základě písemností. Rozhodčí nález vydávaný ve spotřebitelských sporech musel být vždy odůvodněn a musel obsahovat poučení o právu podat návrh na jeho zrušení soudem.

Na rozdíl od ostatních sporů se nemohly strany ve spotřebitelských sporech dohodnout odchýlně na náhradě nákladů právního zastoupení, v terminologii Řádu o tzv. výlohách na zástupce.

Nad rámec úpravy rozhodčího řízení obsažené v Řádu stojí za zmínku v této souvislosti uvést dva zákonné důvody pro přezkum rozhodčích nálezů soudem, které tehdy stanovila novela zákona o rozhodčím řízení výlučně pro spory ze spotřebitelských smluv.

Podle prvního z nich byl soud oprávněn zrušit rozhodčí nález, případně zastavit exekuci, pokud rozhodce rozhodoval v rozporu s předpisy na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem. Tento důvod představoval zásadní průlom do doposud bezvýjimečně respektovaného principu zákazu hmotněprávního přezkumu rozhodčích nálezů, neboť umožnil v ČR soudům, alespoň částečně, přezkoumávat rozhodčí nálezy i po věcné stránce.

Druhým z uvedených důvodů byl případ, kdy rozhodčí smlouva pro spotřebitelské spory neobsahovala náležitosti podle zákona o rozhodčím řízení. Šlo o speciální úpravu ve vztahu k obecným náležitostem platnosti rozhodčích smluv s tím, že v tomto případě byl nedostatek náležitostí stížen absolutní neplatností rozhodčí doložky.

Shodné problémy bylo pak možno pro spotřebitelské spory najít i ve Slovenské republice.⁹ Rozhodčí řízení nebylo přitom pro spotřebitelské spory takové, do kterého by nebylo třeba více ingerovat. Speciální úpravy na ochranu spotřebitelů byly pak do určité míry proti smyslu rozhodčího řízení jako řízení probíhajícího jen s limitovanými zásahy státních institucí.

Šlo o to, najít taková právní řešení, které by ochránila spotřebitele (aniž bychom spotřebitele považovali za osoby bez vlastního běžného uvažování) a přitom nenarušovala zásady rozhodčího řízení.¹⁰

9 KUBÍČEK, P. *Stále rozhodcovské súdy a príprava novej právnej úpravy rozhodcovského konania*. In: SUCHOŽA, J. a J. HUSÁR, J. *Právo, obchod, ekonomika IV., sborník vedeckých prác*. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košicih, 2014, s. 541–546.

10 HUČKOVÁ, R. *Koncepčné otázky novej právnej úpravy rozhodcovského konania v slovenských podmienkach*. In: SUCHOŽA, J. a J. HUSÁR (eds.). *Právo, obchod, ekonomika IV., sborník vedeckých prác*. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košicih, 2014, s. 501–505.

Jevilo se, že by obecná úprava rozhodčího řízení a úprava rozhodčího řízení spotřebitelských sporů měla být oddělená.

K obdobným závěrům dospěla i K. Chovancová, která zkoumala úpravu daných otázek v Rakousku, Německu a v Anglii. Konstatovala, že možným a praktickým řešením je přijetí zvláštní právní úpravy úsporné spotřebitelské arbitráže. Její součástí by bylo použití pravidel vybraných stálých rozhodčích soudů, podle kterých by se rozhodovaly jen spory se spotřebiteli.¹¹ To, že k takové úpravě dojde, to předvíдалa i R. Hučková. Předvíдалa, že spotřebitelské spory budou rozhodovat jen speciální stálé rozhodčí soudy.¹² To již našlo svoje vyjádření v právní úpravě slovenské. Distinkce mezi spotřebitelským a komerčním řízením se jevila potřebná.¹³

Změna právní úpravy však přinesla v ČR změnu opravdu zlomovou. Spotřebitelské spory nebylo možno již v ČR v rozhodčím řízení projednávat a rozhodovat vůbec. V ČR tedy nedošlo ke konstituování zvláštní rozhodčí úpravy spotřebitelských sporů.¹⁴ Stalo se tak zcela bez ohledu na to, že před tím byla přijata komplexní úprava rozhodčího řízení právě ve spotřebitelských sporech.¹⁵

Dnes se této problematice věnuje poslední novela Řádu a dobíhající spotřebitelské spory upravuje takto: Spory ze spotřebitelských smluv může rozhodovat jen rozhodce zapsaný v seznamu rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti, nejde-li o případy, kdy strany uzavřely smlouvu o rozhodci (§ 2 odst. 3 písm. a zákona. [rozumějme zákona č. 216/94 Sb.]).

Pro rozhodování přípustných sporů před RS při HK ČR a AK ČR přitom zásadně platí, že spory rozhodují zásadně rozhodci zapsaní na listině rozhodců RS. Rozhodci musí být nezávislí a nepodjatí.¹⁶ O vyloučení rozhodce na základě námitky podjatosti, nebo o posouzení toho, zda k opožděné podané námitce vedly důvody hodné zvláštního zřetele, rozhodují zbývající členové rozhodčího senátu. Jestliže nedojde k jejich dohodě nebo námitka směřuje proti dvěma nebo všem rozhodcům, rozhoduje předseda Rozhodčího soudu (námitku může předložit k rozhodnutí předsednictvu). Předseda Rozhodčího

11 CHOVANCOVÁ, K. Rozhodcovské doložky v spotřebitelských smlouvách / Európske variácie. In: SUCHOŽA, J. a J. HUSÁR (eds.). *Právo, obchod, ekonomika IV., sborník vědeckých prací*. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košicích, 2014, s. 506–524.

12 HUČKOVÁ, R. Rozhodcovské konanie, UPJŠ Košice, 2013, 208 s. K ochraně spotřebitele v SR viz HUČKOVÁ, R. *Nové mechanizmy uplatňovania práv spotrebiteľov*. *Studia iuridica Cassoviensia*, č. 1/2016, s. 36–45. K ochraně spotřebitele v ČR a SR viz HORÁČEK, T. a R. HUČKOVÁ. *Implementace směrnice o alternativním řešení spotřebitelských sporů v České a Slovenské republice*. In: SUCHOŽA, J. a J. HUSÁR (eds.). *Právo, obchod, ekonomika V., sborník vědeckých prací*. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košicích, 2015, s. 156–166.

13 ŠTEVČEK, M. a T. GÁBRIŠ. *Reforma rozhodcovského konania v Slovenskej republike s osobitým zreteľom na tzv. obchodnú arbitráž*. *Justičná revue* č. 4/2015, s. 448–462.

14 K tematice mimosoudního řešení spotřebitelských sporů viz: HORÁČEK, T., M. ETLÍKOVÁ, B. VÍTOVÁ, T. VEČL, J. FIALOVÁ, N. KREJCAR, M. NOVOTNÁ, Š. NĚMEČKOVÁ, R. I. SIK-SIMON a A. IVANČO. *Téma: Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů*. *Soukromé právo*, č. 7–8/2017, s. 2–49.

15 NĚMEC, R. a V. GLATZ. *Rozhodčí řízení, jeho specifika a výhody*. *Bulletin advokacie* č. 9/2018, s. 16–22.

16 Viz MAISNER, M. *Efektivita rozhodčího řízení*. *Bulletin advokacie*, č. 9/2018, s. 46–50.

soudu rozhoduje takto rovněž o námitce podjatosti v případech, ve kterých ještě nebyl ustaven rozhodčí senát.

Ve výjimečných případech může předsednictvo Rozhodčího soudu na žádost některé ze stran rozhodnout o zápisu rozhodce do listiny rozhodců tzv. ad hoc, nejde-li o jediného rozhodce (který by rozhodoval spor sám) nebo o předsedu senátu.

Není-li v rozhodčí doložce výslovně uveden počet rozhodců nebo je-li rozhodčí doložka v tomto ohledu neurčitá, rozhoduje spor podle Řádu senát složený ze tří rozhodců. Nedohodnou-li se rozhodci v určené lhůtě ode dne oznámení o jejich jmenování na předsedovi senátu, určí předsedu senátu předseda RS.

V Řádu je zavedena i **možnost tzv. zvláštního jmenování předsedy senátu**. Ta spočívá v tom, že na žádost některé ze stran zašle Rozhodčí soud stranám seznam deseti rozhodců, ze kterých předseda Rozhodčího soudu hodlá jmenovat předsedu senátu. Každá ze stran pak má právo oznámit jména čtyř rozhodců, které odmítá, a předseda Rozhodčího soudu následně jmenuje předsedu senátu z rozhodců, kteří nebyli žádnou ze stran odmítnuti. Tato zvláštní možnost je zpoplatněna.

Řád deklaruje, že RS působí jako nezávislý orgán pro rozhodování sporů nezávislými a nestrannými rozhodci. Rozhodčí soud rozhoduje spory, jestliže jeho pravomoc vyplývá pro daný spor:

- z platné rozhodčí smlouvy uzavřené mezi stranami, nebo
- z mezinárodní smlouvy,
- a jde o věc, ve které lze rozhodčí smlouvu uzavřít.

Rozhodování majetkových sporů nezávislými a nestrannými rozhodci a výkon rozhodčích nálezů upravuje zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (v úplném znění).

Podle tohoto zákona se strany mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednávání by jinak byla dána pravomoc soudu, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců nebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva).

Podle citovaného zákona se rozhodčí smlouva může týkat i všech sporů, které by v budoucnu vznikly z určitého právního vztahu nebo z vymezeného okruhu právních vztahů (rozhodčí doložka). Jde o okruh velmi široký.

Rozhodčí smlouvu (rozhodčí doložku) však lze sjednat jen ve věcech, o nichž by účastníci mohli uzavřít smír.

Arbitrabilita v českém právním řádu má zásadně objektivní charakter vymezený třemi základními podmínkami, které musí být splněny kumulativně. Musí jít o spor mezi stranami rozhodčí smlouvy, takový spor musí mít majetkový charakter a strany mohou

o předmětu sporu uzavřít smír.¹⁷ Obě strany sporu, resp. budoucího sporu, musí v rozhodčí smlouvě vyslovit souhlas s tím, aby jejich spor nebyl řešen a rozhodován obecnými soudy, ale rozhodci ad hoc nebo rozhodčími soudy.¹⁸

Standardem pro rozhodování sporů cestou rozhodčího řízení je i nadále nejen oblast vnitrostátních, ale i mezinárodních obchodních vztahů. Spor, který je veden v jiném jazyce než českém, popř. slovenském se nepovažuje za spor tuzemský.

Rozhodčí nález je konečný a závazný; dnem doručení stranám nabývá účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný.¹⁹ Upravena je možnost doručovat stranám pouze stejnopis rozhodčího nálezu. Při vyhotovení nálezu podepíše nález písemně všichni rozhodci a tajemník RS vyhotoví elektronický stejnopis. Ten je pak možno doručovat do datových schránek účastníků. Stejnopis nálezu vyhotoveného v písemné formě může mít listinou nebo elektronickou podobu.

Není stanovena povinnost vyhotovovat písemný protokol o hlasování o rozhodčím nálezu s podpisy všech rozhodců pro případ odlišného hlasování rozhodců. Je však ponechána jako možnost. Není-li však nález přijat jednomyslně, je to v něm uvedeno.

Rozhodčí nález je exekucním titulem využitelným pro zahájení exekučního řízení podle platných právních předpisů.

O pravomoci Rozhodčího soudu k projednávání a rozhodnutí sporu, ať už na základě námítky vznesené stranou nebo z vlastní iniciativy rozhodců v rámci zkoumání podmínek řízení, rozhoduje stejně jako doposud rozhodčí senát, resp. jediný rozhodce (pokud spor projednává jediný rozhodce), který si může v případě potřeby vyžádat před svým rozhodnutím stanovisko předsednictva Rozhodčího soudu k této otázce.

V případě negativního rozhodnutí rozhodčího senátu, tedy pokud rozhodčí senát dospěje k závěru, že pravomoc Rozhodčího soudu není dána, je možnost přezkumu tohoto rozhodnutí na žádost jedné ze stran. Přezkum provádí předsednictvo Rozhodčího soudu, které napadené rozhodnutí potvrdí nebo zruší.

Řízení před Rozhodčím soudem je jednoinstanční. Strany se však mohou v rozhodčí smlouvě dohodnout, že rozhodčí nález může být k žádosti některé z nich nebo obou přezkoumán jinými rozhodci. Stává se tak jen velmi výjimečně. Při podání návrhu na přezkoumání rozhodčího nálezu se pak postupuje obdobně jako při podání žalobního návrhu.

17 Blíže viz HORÁK, P. *Objektivní arbitrabilita – možnost rozhodčího řízení*. *Bulletin advokacie*, č. 9/2018, s. 23–25.

18 K tomu viz KINDL, M. *Na co nezapomínat při sjednávání rozhodčí smlouvy*. *Bulletin advokacie*, č. 9/2018, s. 29–32.

19 K této tematice blíže viz ŘEZNÍČEK, D. *Vykonatelnost a výkon rozhodčích nálezů*. *Bulletin advokacie*, č. 9/2018, s. 43–45.

Jen v případech určených zákonem může před obecným soudem proběhnout řízení o zrušení rozhodčího nálezu.

Řád v takové věci obsahuje příslušnou úpravu (pro případ, kdy je výjimečně zrušeno rozhodnutí RS soudem) pro pokračování projednávání sporu po zrušení rozhodčího nálezu. Rozhodčí řízení pokračuje, pokud strana po zrušení rozhodčího nálezu podá návrh na pokračování v řízení do 30 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu, jímž došlo ke zrušení rozhodčího nálezu.

Úprava stanoví, že pokud se strany písemně nedohodnou jinak, spor znovu projednávají rozhodci zúčastnění na původním projednávání sporu (s výjimkou rozhodce, který buď nebyl povolán, nebo neměl způsobilost být rozhodcem ve sporu, byl-li nález zrušen z tohoto důvodu). Takový postup vyhovuje zásadám rychlosti a hospodárnosti rozhodčího řízení, neboť původní rozhodci jsou s případem seznámeni a strany nejsou zatíženy další poplatkovou povinností.

V opačném případě, tedy pokud se strany dohodnou, že spor budou rozhodovat jiní rozhodci, hradí strany rovným dílem nebo v poměru jimi dohodnutém nový poplatek za projednávání sporu ve výši stanovené sazebníkem nákladů.

Řád obsahuje řadu dalších potřebných ustanovení; mj. se vymezují úkony předsednictva RS a tajemníka RS.

Řád určuje, že spory rozhodují zásadně rozhodci zapsaní na seznamu rozhodců ke dni zahájení řízení (na tomto seznamu je dnes na 600 kvalifikovaných rozhodců z České republiky, Slovenské republiky²⁰ a z širokého okruhu dalších států). V seznamu jsou zapsáni renomovaní odborníci ze všech oblastí – právních, ekonomických, ale i technických.²¹

„U dobře vedeného rozhodčího soudu si lze z listiny rozhodců vybrat procesně zdatného a odborně znalého rozhodce, který rozumí problematice předmětného sporu, a bude tedy dobrým arbitrem.“ Proto existují přesvědčení, že stále rozhodčí soudy jsou tím nejlepším místem pro řešení obchodních sporů.²²

Při výkonu funkce jsou rozhodci nezávislí a nevystupují nikdy jako zástupci kterékoli strany. Přijetí funkce rozhodce musí být písemné. Spor rozhoduje rozhodčí senát složený zásadně ze tří rozhodců, nebo, pokud se o tom strany dohodly, jediný rozhodce. Není-li stanoveno jinak, vztahují se ustanovení Řádu o rozhodcích a rozhodčím senátu i na jediného rozhodce.

Vzhledem k šetření nákladů stran má význam i ustanovení Řádu o místu konání ústních jednání. Pravidelným místem konání ústních jednání je sídlo RS, kterým je Praha. Se

20 *Např. ze Slovenské republiky mj. i profesori: Mult. Dr.h.c. prof. JUDr. M. Mamojka, CSc., prof. JUDr. J. Husár, CSc., prof. JUDr. J. Suchoža, DrSc.*

21 *Viz rozhovor A. J. Bělohlávka s M. Karfíkovou in Bulletin advokacie č. 9/2018, s. 11–13.*

22 *Rozhovor A. J. Bělohlávka s V. Horáčkem in Bulletin advokacie č. 9/2018, s. 14–15.*

souhlasem tajemníka RS vydaným na základě dohody stran nebo na základě podnětu rozhodčího senátu v případě, že se strany na místě konání ústního jednání nedohodly, může rozhodčí senát rozhodnout o konání ústního jednání na jiném místě České republiky nebo v zahraničí. Souhlas tajemníka a rozhodnutí rozhodčího senátu se nevyžaduje, má-li se řízení konat ve stálém sudišti nebo v jednacím místu Rozhodčího soudu, např. začasťe v Brně nebo Ostravě. Ujednání o konání ústního jednání v jiném místě než v sídle RS je často využíváno; lze předpokládat, že tomu tak bude i nadále.

Ustanovení Řádu upravují i postup v řízení a jazyk, ve kterém se řízení koná. Rozhodci postupují v řízení zásadně takovým způsobem, který považují za vhodný, tak, aby při zachování rovného postavení stran a při poskytnutí stejné příležitosti k uplatnění práv všem stranám byl bez zbytečných formalit zjištěn skutkový stav věci potřebný pro rozhodnutí sporu. Řízení se koná v češtině, popř. ve slovenštině, pokud se strany písemně nedohodly jinak. Je-li však tato dohoda uzavřena až po zahájení řízení, nejsou jí rozhodci vázáni.

Veškeré písemnosti musí být zásadně předloženy v takovém počtu, aby každá ze stran, každý člen rozhodčího senátu a sekretariát RS měli po jednom vyhotovení. Toto neplatí v případě, že strana dodala RS dokument ze své datové schránky do datové schránky RS anebo prostřednictvím veřejné datové sítě na elektronickou adresu RS s elektronickým podpisem založeným na kvalifikovaném certifikátu služeb (uznávaný elektronický podpis).

RS řeší spory podle hmotného práva, jímž se předmět sporu řídí, a v obchodních věcech též s přihlédnutím k obchodním zvyklostem.

Spor může být rozhodnut podle zásad spravedlnosti, avšak jen tehdy, jestliže k tomu strany rozhodce výslovně pověřily.

Velmi významnou otázkou je doručování. Písemnosti ve sporu zasílá RS primárně do datové schránky příjemce. Jiné způsoby doručování se použijí pouze v případě, že příjemce nemá zřízenou datovou schránku a v dalších vymezených případech. Při doručení do datové schránky lze uplatnit fikci doručení zásilky po uplynutí 10 dnů ode dne, kdy byla písemnost doručena do schránky. Jestliže se určeným postupem nepodařilo doručit straně na její poslední známou adresu, může jí předseda RS ustanovit osobu pověřenou k přijímání písemností.

Řád dále upravuje otázky přerušení řízení, navrácení v předešlý stav, zajištění důkazů a předběžná opatření, účast vedlejších účastníků a úkony předsednictva, předsedy a tajemníka. Není-li stanoveno jinak, platí ustanovení Řádu o řízení před rozhodčím senátem přiměřeně i pro úkony předsednictva, předsedy nebo tajemníka RS.

Rozhodčí řízení je zahájeno dnem doručení žaloby RS, nevyplyvá-li z mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, něco jiného. Podmínkou pro projednání žaloby je zaplacení poplatku za rozhodčí řízení (příp. paušálu na správní náklady) ve správné výši podle hodnoty předmětu sporu.

Je přitom určen minimální obsah žalobního návrhu a též je určeno, že žalobní návrh musí být podepsán oprávněnou osobou.

Žalobce je povinen uvést v žalobě hodnotu sporu. To platí i v případech, kdy uplatněný nárok nebo jeho část má nepeněžitou povahu. Hodnota předmětu sporu se zásadně určuje:

- vymáhanou částkou, jde-li o žalobu o peněžitě plnění;
- hodnotou vymáhané věci, jde-li o žalobu o vydání věci;
- hodnotou předmětu právních vztahů v okamžiku podání žaloby, jde-li o žalobu na určení, zda tu právní vztah nebo právo je, či není, nebo o žalobu o nahrazení projevu vůle stran;
- v ostatních případech zejména na základě údajů, které má žalobce k dispozici.

Strany sporu tím, že přijímají rozhodčí doložkou, uzavřenou ve vzájemné shodě, příslušnost rozhodce (rozhodčího soudu) projednat a rozhodnout spor, musí počítat s tím, že při řízení nebudou aplikována všechna pravidla jinak platná pro kontradiktorní řízení v civilních věcech před soudy, a že respektování všech procesních pravidel pro dokazování před soudy není v podobě řízení rozhodčího ani možné, ani vhodné.

Základní kategorií důkazních prostředků jsou důkazy listinné, které s ohledem na povahu sporů ze smluv, které jsou v rozhodčím řízení projednávány, jsou většinou dostačující k prokázání skutkových tvrzení stran. Zákon ostatně stanoví, že důkazy výsledkem účastníků, svědků či znalců – tedy druhy důkazních prostředků v civilním řízení před soudy zcela běžné a možno říci zásadní – mohou rozhodčí soudy provádět pouze tehdy, jestliže se uvedené osoby k řízení dobrovolně dostaví a poskytnou výpověď. Také jiné důkazy mohou provádět jen tehdy, jsou-li jim poskytnuty. Příčinou této specifické úpravy průběhu dokazování je okolnost, že k provedení svých úkonů nedisponuje rozhodce ani rozhodčí soud státní donucovací mocí k nařízení. Může se nicméně stát, že provedení některého důkazu se ukáže v průběhu řízení jako nezbytné pro zjištění skutkového stavu.

Obecně i pro rozhodčí řízení platí, že jako důkaz je možno použít vše, co může věrohodně prokázat skutkové či právní okolnosti věci, tj. toho, co je předmětem řízení nebo co z pohledu rozhodců může takové okolnosti prokázat. Přiměřené použití občanského soudního řádu (o. s. ř.) je v daném případě možné. Skutečností ovšem zůstává, že nepůjde o postup podle občanského soudního řádu, nýbrž může jít pouze o období takového postupu, kdy úprava v o. s. ř. slouží spíše jako vodítko. Všechny tyto důkazy však musí být poskytnuty rozhodcům dobrovolně.²³

Způsob provádění důkazů v rámci rozhodčího řízení je v kompetenci rozhodců. Jsou to rozhodci, kteří rozhodují, zda budou čteny dokumenty, slyšení svědci či prováděny a zkoumány jiné důkazy. Při tomto rozhodování musí rozhodci vždy brát v úvahu náklady celého rozhodčího řízení. Od rozhodců se nevyžaduje provádět vlastní vyšetřování. Je *de facto* na uvážení samotných stran, jaké důkazy předloží na podporu své argumentace s ohledem na předložené nároky či vznesené námitky. Rozhodci hodnotí důkazy podle svého vlastního přesvědčení a na základě tohoto přesvědčení vynáší své rozhodnutí.

23 Blíže viz mj. JANKŮ, M. *Rozhodčí řízení, Alternativní způsoby řešení sporů*. Praha: VŠFS, 2015, 143 s.

Důkazy, které posuzují, zahrnují také svědectví a posudky znalců.

Řád dále mj. upravuje i zpětvzetí žaloby. Je zde respektována zásada dispozice s návrhem. Do skončení rozhodčího řízení může vzít žalobce žalobu zpět, a to zčásti nebo zcela. Je-li žaloba vzata zpět, rozhodčí senát zcela, popř. v rozsahu zpětvzetí žaloby, rozhodčí řízení zastaví. Jestliže ostatní účastníci se zpětvzetím žaloby z vážných důvodů nesouhlasí, může rozhodčí senát rozhodnout, že zpětvzetí žaloby není účinné. Senát pak pokračuje v řízení.

Strana žalovaná má právo v rámci přípravy na projednání sporu podat žalobní odpověď, předložit své důkazy k prokázání svých tvrzení a oznámit jméno a příjmení rozhodce, kterého si zvolila, nebo požádat, aby jmenování rozhodce provedl za něj předseda RS.

V případě zániku funkce rozhodce v průběhu řízení je ta ze stran, která měla právo tohoto rozhodce jmenovat, oprávněna jmenovat nového rozhodce, a to i v případě, že rozhodce byl původně jmenován předsedou Rozhodčího soudu. Nově jmenovaný rozhodce vstupuje do řízení ve stavu k datu přijetí funkce rozhodce. Změna v osobě rozhodců v průběhu řízení není důvodem pro změnu předsedy rozhodčího senátu.

Řád kromě úpravy o vyloučení rozhodce pro podjatost obsahuje i ustanovení o nahrazení rozhodce pro nečinnost.

Upravena je i problematika přípravy projednání sporu rozhodčím senátem. Rozhodčí senát prověří stav sporu k projednání a shledá-li to nutným, učiní doplňující opatření k přípravě projednání sporu, zejména si vyžádá písemná stanoviska, důkazy a další doplňující písemnosti a stanoví k tomu přiměřené lhůty. Rozhodčí senát musí též sledovat, zda u některé strany nedošlo k zahájení insolvenčního řízení.²⁴

Pokud jde o samotná procesní pravidla, doznala tato ustanovení Řádů postupně spíše zpřesnění než zásadních změn.

Spor se zásadně projednává v neveřejném jednání a strany si mohou dohodnout, že rozhodčí senát rozhodne spor bez ústního jednání na základě písemností.

Řád též umožňuje urychlené řízení. Pro urychlené řízení jsou stanoveny podmínky vč. zvýšené poplatkové povinnosti a zkracování některých podmiňujících lhůt určených Řádem obecně. Urychlené řízení při zvláštní poplatkové povinnosti je obvyklé i u rozhodčích soudů v jiných zemích.²⁵

Pro rozhodčí řízení je pak významné a typické vedení stran k vyřešení sporu smírem. Rozhodčí senát je podle okolností případu oprávněn vyzvat v každém stadiu řízení strany k uzavření smíru a uvést návrhy, doporučení a podněty, které podle jeho názoru mohou přispět k jeho uskutečnění. Uzavření smíru se ve značném počtu sporů daří.

²⁴ K těmto otázkám viz zejména BĚLOHLÁVEK, A. J. Rozhodčí řízení versus insolvenční řízení z pohledu práva EU. *Obchodněprávní revue* č. 6/2018, s. 161–1787 a č. 7–8/2018, s. 193–209.

²⁵ DOBÍÁŠ, P. *Standardy rozhodčího řízení v nových rádech mezinárodních rozhodčích soudů. Obchodní právo* č. 12/2014, s. 514–524.

Řád upravuje i skončení řízení a vydání rozhodčího nálezu a řeší i vyhlášení rozhodčího nálezu a příp. doplnění a opravu rozhodčího nálezu.

Ve stanovených případech se zastavuje rozhodčí řízení bez vydání nálezu. Řízení se skončí vydáním usnesením (např. o zastavení řízení).

Součástí pravidel rozhodčích soudů jsou i pravidla o nákladech rozhodčího řízení a sazebník nákladů.

Výslovně je zakotvena zásada, že úspěšné straně se přiznává náhrada nákladů rozhodčího řízení (v případě částečného úspěchu podle poměru přiznané a zamítnuté části nároku) a pokud jde o náklady právního zastoupení, přiznávají se (kromě odůvodněných případů, ve kterých se nepřiznávají) náhrady podle zvláštního předpisu, kterým je advokátní tarif, pokud se strany písemně nedohodnou jinak.

Poplatky či paušály na správní náklady, které byly uhrazeny na základě Řádu, se stranám vrací pouze v případě, že je tak Řádem výslovně stanoveno; v ostatních případech se nevrací, a to bez ohledu na to, kdy a za jakých okolností bylo řízení ukončeno.

Závěrem

Ustanovení o vztazích, jež se týkají uplatnění práva u soudu, soudního řízení nebo soudního rozhodnutí, se použije přiměřeně i pro uplatnění práva před rozhodčím soudem (rozhodcem), pro rozhodčí řízení nebo rozhodčí nález, jestliže se opírají o platnou rozhodčí smlouvu (rozhodčí doložku).

Zásadní kategorií důkazních prostředků jsou důkazy listinné, které s ohledem na povahu sporů ze smluv, které jsou v rozhodčím řízení projednávány, jsou většinou dostačující k prokázání skutkových tvrzení stran. Zákon stanoví, že důkazy výsledkem účastníků, svědků či znalců mohou rozhodčí soudy provádět pouze tehdy, jestliže se uvedené osoby k řízení dobrovolně dostaví a poskytnou výpověď. Také jiné důkazy mohou provádět jen tehdy, jsou-li jim poskytnuty.

Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem má svoje místo v soukromém právu. Stalo se vyhledávanou alternativou k řízení před obecnými soudy. Strany sporů se na Rozhodčí soud obracejí i opakovaně a nejčastěji oceňují rychlost projednání, volbu jazyka řízení, profesionální administraci sporu, možnost výběru rozhodců podle potřeb každého sporu a bezproblémovou vymahatelnost rozhodčího nálezu v České republice i v signatářských zemích Úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z roku 1958.

Existují však i některé překážky, které mohou bránit efektivitě v rozhodčím řízení: zejména nedostatečná pozornost při výběru rozhodců, zbytečná, obsáhlá a komplikovaná podání, předkládání dalších a dalších procesních návrhů a zneužívání podání ke zrušení rozhodčího nálezu soudem.²⁶

26 Viz KARFÍKOVÁ, M. a kol. *Rozhodčí řízení. 70. výročí stálého rozhodčího soudu u nás. Soukromé právo*, č. 7–8/2019, s. 2–64; MAISNER, M. *Efektivita rozhodčího řízení. Bulletin advokacie*, č. 9/2018, s. 46–50.

Pro rozhodčí řízení se jeví klíčové zvolení vhodného rozhodce (rozhodců). Důležité je též již v průběhu obchodního případu jeho pečlivé dokumentování a v průběhu rozhodčího řízení pečlivé provedení dokazování. Pokud nedoloží strana sporu svoje tvrzení řádnými důkazy, nemůže být rozhodnuto v její prospěch.

Seznam výchozí literatury

BĚLOHLÁVEK, A. J. Rozhodčí řízení versus insolvenční řízení z pohledu práva EU. *Obchodněprávní revue*, č. 6/2018, s. 161–1787 a č. 7–8/2018, s. 193–209.

BĚLOHLÁVEK, A. J., D. KOVÁŘOVÁ a K. HAVLÍČEK. *Rozhodčí řízení v teorii a aplikační praxi*. Sborník Pražský právní podzim, 2015, 313 s.

DOBIÁŠ, P. Standardy rozhodčího řízení v nových řádech mezinárodních rozhodčích soudů. *Obchodní právo*, č. 12/2014, s. 514–524.

HORÁČEK, T., M. ETLÍKOVÁ, B. VÍTOVÁ, T. VEČL, J. FIALOVÁ, N. KREJCAR, M. NOVOTNÁ, Š. NĚMEČKOVÁ, R. I. SIK-SIMON A A. IVANČO. Téma: Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů. *Soukromé právo*, č. 7–8/2017, s. 2–49.

HORÁČEK, T. a R. HUČKOVÁ. Implementace směrnice o alternativním řešení spotřebitelských sporů v České a Slovenské republice. In: SUCHOŽA, J. a J. HUSÁR (eds.). *Právo, obchod, ekonomika V., sborník vědeckých prací*. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košicích, 2015, s. 156–166.

HUČKOVÁ, R. Koncepčné otázky novej právnej úpravy rozhodcovského konani v slovenských podmienkach. In: SUCHOŽA, J. a J. HUSÁR (eds.). *Právo, obchod, ekonomika IV., sborník vědeckých prací*. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košicích, 2014, s. 501–505.

HORÁK, P. Objektívni arbitrabilita – možnosť rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, č. 9/2018, s. 23–25.

HUČKOVÁ, R. Nové mechanizmy uplatňovania práv spotrebiteľov. *Studia iuridica Cassoviensia*, č. 1/2016, s. 36–45.

HUČKOVÁ, R. *Rozhodcovské konanie*. Univerzita P. J. Šafárika v Košicích, 2013, 208 s.

CHOVANCOVÁ, K. Rozhodcovské doložky v spotřebitelských smlouvách / Európske variácie. In: SUCHOŽA, J. a J. HUSÁR (eds.). *Právo, obchod, ekonomika IV., sborník vědeckých prací*. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košicích, 2014, s. 506–524.

JANKŮ, M. a K. MAREK. Dokazování znaleckými posudky v rozhodčím řízení. *Policejní teória a prax*, č. 2/2018, s. 54–63.

JANKŮ, M. *Rozhodčí řízení, Alternativní rozhodování sporů*. Praha: VŠFS, 2015, 143 s.

KARFÍKOVÁ, M. a kol. Rozhodčí řízení. 70. výročí stálého rozhodčího soudu u nás... *Soukromé právo*, č. 7–8/2019, s. 2–64.

KINDL, M. Na co nezapomínat při sjednávání rozhodčí smlouvy. *Bulletin advokacie*, č. 9/2018, s. 29–32.

KUBÍČEK, P. Stále rozhodcovské súdy a príprava novej právnej úpravy rozhodcovského konania. In: SUCHOŽA, J. a J. HUSÁR (eds.). *Právo, obchod, ekonomika IV., sborník vědeckých prací*. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košicích, 2014, s. 541–546.

KUBÍČEK, P. Stále rozhodcovské sudy a sudy „ad hoc“ v Slovenskej republike... In: BĚLOHLÁVEK, A. J. D. KOVÁŘOVÁ a kol. *Stálé rozhodčí soudy vs. rozhodčího řízení ad hoc*. Praha: Stálá konference českého práva, 2017, 344 s.

KUBÍČEK, P. Rozhodcovské konanie a novela zákona o rozhodcovskom konaní. In: SUCHOŽA, J. a J. HUSÁR (eds.). *Právo, obchod, ekonomika V., sborník vědeckých prací*. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košicích, s. 238–241.

LIPTÁK, F. Právne princípy v medzinárodnej obchodnej arbitráži. In: SUCHOŽA, J. a J. HUSÁR (eds.). *Právo, obchod, ekonomika IV., sborník vědeckých prací*. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košicích, 2014, s. 547–558.

MAISNER, M. Efektivita rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, č. 9/2018, s. 46–50.

MALÝ, K. a kol. *Dějiny českého a československého práva*. Praha: Linde, 2003, s. 46.

MATZNER, J. Rozhodčí doložka – dobrý sluha, špatný pán. *Právní rádce* 1/2015, s. 38–39.

NĚMEC, R. a V. GLATZ. Rozhodčí řízení, jeho specifika a výhody. *Bulletin advokacie* č. 9/2018, s. 16–22.

OVEČKOVÁ, O. Zložitě cesty rekodifikácie súkromého práva. *Právny obzor*, č. 6/2018, s. 607–614.

RABAN, P. Aktuální problémy alternativního rozhodování sporů. In: SUCHOŽA, J. a J. HUSÁR (eds.). *Právo, obchod, ekonomika IV., sborník vědeckých prací*. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košicích, 2014, s. 559–570.

Rozhovor A. J. Bělohlávka s V. Horáčkem. In: *Bulletin advokacie* č. 9/2018, s. 14–15.

Rozhovor A. J. Bělohlávka s M. Karfíkovou. In: *Bulletin advokacie* č. 9/2018, s. 11–13.

ŘEZNÍČEK, D. Vykonatelnost a výkon rozhodčích nálezů. *Bulletin advokacie*, č. 9/2018, s. 43–45.

ŠTEVČEK, M. a T. GÁBRIŠ. Reforma rozhodcovského konania v Slovenskej republike s osobitým zreteľom na tzv. obchodnú arbitráž. *Justičná revue* č. 4/2015, s. 448–462.

Aspekty ovlivňující odhodovou rychlost břemene

Aspects Affecting the Throwing Speed of the Load

JIŘÍ STRAUS¹

Abstrakt

V článku jsou prezentovány výsledky výzkumu, který zjišťuje vliv techniky hodů a trénovanosti jedince na forenzní hodnocení hodu břemenem. Za trénovaného jedince je pro účely této práce považována taková osoba, která sportuje alespoň třikrát týdně a v posledních dvou letech se zúčastnila některé z prestižních soutěží (například mistrovství republiky či světa, nebo jiné významné soutěže pro daný druh sportu). Pro dosažení cíle byly stanoveny tři hypotézy. V příspěvku jsou prezentovány konkrétní kinematické hodnoty hodu kamenem 0,5 kg a 1 kg. Prokázalo se, že trénovaní jedinci vykazují výrazně lepší výsledky než netréňovaní. Prokázala se při všech proměnných parametrech, tedy při všech typech vrhu i s oběma břemeny.

Klíčová slova

forenzní biomechanika, kriminalistika, rychlost hodu, břemeno

Abstract

The article presents the results of research that investigates the influence of the throwing technique and the training of the individual on the forensic evaluation of the weight throw. For the purposes of this work, a trained individual is considered to be a person who does sports at least three times a week and has participated in one of the prestigious competitions in the last two years (for example, national or world championships, or other important competitions for a given type of sport). To achieve the goal, three hypotheses were established. The contribution presents concrete kinematic values of throwing a stone of 0.5 kg and 1 kg. Trained individuals have been shown to perform significantly better than untrained individuals. It has proven itself with all variable parameters, i.e. with all types of litter and with both loads.

Key words

forensic biomechanics, criminalistic, throw speed, burden

DOI

<http://dx.doi.org/10.37355/fvpk-2023/3-03>

¹ prof. PhDr. Jiří Straus, DrSc., Katedra kriminalistiky a forenzních disciplín, Vysoká škola finanční a správní, a.s.

Úvod

Biomechanika se zabývá aplikací zákonů mechaniky v biologii, medicíně, tělovýchově a sportu, kriminalistice apod.² Biomechanika je *definována jako interdisciplinární věda, zabývající se především studiem mechanické struktury a mechanického chování živých systémů a jejich interakcí s okolím.*³ Forenzní biomechanika je vědní obor, který aplikuje biomechaniku a biomechanické metody na zkoumání kriminalistických stop s biomechanickým obsahem a dekodování informace z kriminalisticky relevantní události, která vznikla v důsledku pohybové činnosti člověka a která souvisí s vyšetřovanou událostí. Forenzní biomechanika zkoumá a objasňuje ten okruh kriminalistických stop, které mají v sobě obsažen biomechanický obsah, tedy uvedené aplikace podávají informaci o pohybovém aparátu člověka nebo o jeho pohybovém chování.⁴

Forenzní biomechanika stojí svým předmětem zkoumání ve společném průniku biomechaniky a kriminalistiky. Tvůrčím způsobem aplikuje biomechanické metody zkoumání, postupy a způsoby řešení biomechaniky na problematiku kriminalistiky. Forenzní biomechanika studuje a zkoumá pohybový systém a pohybové chování osob, které mají souvislost s trestným činem a zanechaly kriminalistické stopy, které mají v sobě zakódovaný biomechanický obsah.

Aplikace forenzní biomechaniky se neustále rozšiřují a využití poznatků forenzní biomechaniky je závislé na poptávce z praxe.

Hod kamenem

V posledních letech se objevuje řešení otázky biomechanického posouzení hodu předmětem, například se může jednat o hod kamenem, popelníkem, trubkou atd. Ve znalecké praxi bylo potřeba v několika případech řešit právě otázku dopadové energie hozeného předmětu a následné posouzení poškození. Jako příklad z poslední doby mohu uvést případ, kdy obžalovaný hodil v jednací síni soudu dlažební kostkou proti svědkovi, který právě vypovídal. Letící dlažební kostka pouze „lízla“ svědkovu hlavu a jen náhodou nedošlo ke zranění. Hod byl veden s náprahem na vzdálenost 3,33 metru. A v takovém případě se nabízí otázka predikce dopadové rychlosti dlažební kostky o hmotnosti 0,5 kg a biomechanické hodnocení možného zranění při zásahu hlavy.⁵ Zcela analogické otázky vznikají například v případech, kdy pachatel hodí kámen proti vozidlu, z praxe jsou známé případy, kdy pachatel hodil skleněný popelník (1 kg) proti boku vozidla a způsobil značnou škodu. Pachatel v tomto případě uváděl, že hod byl neúmyslný, nechtěný. Zcela jasně se nabízí řešení otázky – jaký vliv má trénovanost jedince na forenzní hodnocení hodu předmětem.

Pro řešení uvedeného problému jsme provedli poměrně rozsáhlé experimenty a měření v rámci řešení výzkumného projektu SVV na VŠFS s názvem „Biomechanická analýza

2 VALENTA, J. a kol. *Biomechanika*. Praha: Academia, 1985.

3 KARAS, V. *Biomechanika pohybového systému člověka*. Praha: UK, 1978.

4 STRAUS, Jiří a Viktor PORADA. *Teorie forenzní biomechaniky*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2017. Sciencepress. ISBN 978-80-7408-140-8.

5 [online]. [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: [doi:https://www.idnes.cz/praha/zpravy/dlazezni-kostka-utok-soud-svedek-zraneni-justicni-areal-micanky.A230223_104156_praha-zpravy_iri](https://www.idnes.cz/praha/zpravy/dlazezni-kostka-utok-soud-svedek-zraneni-justicni-areal-micanky.A230223_104156_praha-zpravy_iri)

vybraných pohybových akcí ve vztahu k objasňování násilné trestné činnosti“ a je evidován pod číslem 7427/2022/01. Podmínky hodů jsme variovali podle různých parametrů – trénování a netrénování jedinci, pohlaví, hmotnost břemene, vliv alkoholu atd. Níže uvedeme vybrané výsledky.

Cílem experimentální práce bylo stanovení zjistit, jaký vliv má trénovanost jedince na forenzní hodnocení hodu břemenem. V návaznosti na tento záměr byly stanoveny následující hypotézy:⁶

1. Trénovaní jedinci budou mít výrazně lepší výsledky nežli ti netrénovaní.
2. Trénovaní jedinci, kteří ke svému sportovnímu výkonu využívají hod či vrh, budou mít na první pohled znatelně lepší výsledky než sportovci, jejichž předností je jiná disciplína.
3. Trénovaní jedinci, jejichž sportovní výkony spadají do silových kategorií, budou dosahovat výrazně lepších výsledků na úrovni počáteční a dopadové rychlosti vrženého břemene o hmotnosti jeden kilogram než ostatní probandi.

Za lepší výsledek je považována nejen delší vzdálenost vrženého břemene od figuranta, ale především počáteční a dopadová rychlost vrženého předmětu.

Metodika výzkumu

Výzkum byl proveden se 100 dobrovolníky ve věkovém rozmezí 16 až 75 let. Výzkumný vzorek tvořilo 50 mužů a 50 žen. Obě kategorie – tedy ženy i muži – byly dále rozděleny na sportovce a nesportovce, kdy bylo vždy 25 sportovců. Za sportovce jsou považováni jedinci, kteří sportují alespoň 3x týdně, v nedávné době se účastnili prestižní soutěže v oblasti, které se věnují (například mistrovství republiky, světové turnaje apod.), anebo podávají úctyhodné výkony (např. ujeté desítky tisíc kilometrů na kole za rok).⁷ Technika hodu byla vymezena jako hod horním náprahem a hod bokem (stranou), viz obr. 1.

Obr. 1: Ukázka hodu horním náprahem, hodu bokem (stranou) a hod spodem.

6 JÍCHOVA, Nikola. Vliv trénovanosti na forenzní hodnocení hodu břemenem, DP (vedoucí Jiří Straus), VŠFS, 2023.

7 Tamtéž.

V následující tabulce je uvedena bližší charakteristika souboru, popisné statistiky antropometrických dat probandů rozdělených dle pohlaví a ne/sportovnosti.

	Věk (roky)	Výška (cm)	Váha (kg)
Průměr	30,48	174,16	77,58
Směrodatná odchylka	15,20	8,34	17,77
Medián	23,50	174,00	75,00
Minimum	16,00	158,00	47,00
Maximum	75,00	195,00	125,00

Tab. 1: Popisná statistika celkového vzorku

	Věk (roky)	Výška (cm)	Váha (kg)
Průměr	33,52	180,52	92,96
Směrodatná odchylka	15,82	7,79	16,74
Medián	28,00	180,00	95,00
Minimum	17,00	166,00	63,00
Maximum	75,00	195,00	125,00

Tab. 2: Popisná statistika muži nespportovci

	Věk (roky)	Výška (cm)	Váha (kg)
Průměr	31,28	179,04	83,96
Směrodatná odchylka	16,04	5,55	11,01
Medián	25,00	180,00	83,00
Minimum	17,00	168,00	65,00
Maximum	74,00	191,00	110,00

Tab. 3: Popisná statistika muži sportovci

	Věk (roky)	Výška (cm)	Váha (kg)
Průměr	29,16	167,52	68,16
Směrodatná odchylka	13,94	6,01	15,28
Medián	23,00	166,00	65,00
Minimum	16,00	158,00	47,00
Maximum	62,00	180,00	106,00

Tab. 4: Popisná statistika ženy nespportovkyně

	Věk (roky)	Výška (cm)	Váha (kg)
Průměr	27,96	169,56	65,24
Směrodatná odchylka	14,30	4,64	10,47
Medián	22,00	168,00	68,00
Minimum	16,00	163,00	48,00
Maximum	64,00	179,00	85,00

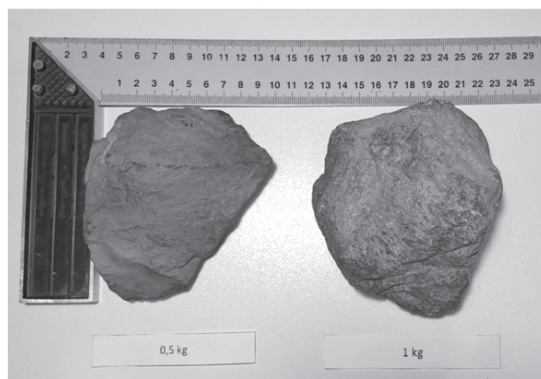
Tab. 5: Popisná statistika ženy sportovkyně

Po rozdělení naměřených dat na sportovce či nesportovce v jednotlivých pohlavích byly skupiny sportovců rozděleny ještě na sportovce, jejichž sportovní výkony vyžadují sílu rukou, označené písmenem „S“ – příkladem může být vzpěrač zařazený do této skupiny – a na sportovce, kteří se zaměřují na vrh či hod, označené písmenem „H“ – do této kategorie spadají například házenkářky. Ostatní sportovci i nesportovci jsou označeni písmenem „N“.

	Počet N	Počet S	Počet H
Muži	37	9	4
Ženy	34	9	7
Celkem	71	18	11

Tab. 6: Popisná statistika složení vzorku sportovců

Při experimentech byly jako břemeno vybrány dva druhy kamenů. Jedním je půlkilogramový podlouhlý kámen a druhým je téměř kulatý jednokilogramový kámen. Kameny jsou na obrázku 2, kdy se v levé části nachází lehčí z břemen a vedle něho vpravo kámen o hmotnosti 1 kg. Jejich zabarvení fluorescenčním sprejem bylo provedeno pro zlepšení viditelnosti letu břemene při fotodokumentaci a pozorování trajektorie letu při měření. Všichni figuranti používali obě tyto břemena při všech svých hodech.

Obr. 2: Použitá břemena

Pro měření vzdálenosti vrženého břemene bylo využito sklolaminátové pásmo o délce třiceti metrů. To bylo napnuto, aby nedocházelo ke zkreslení výsledků. Zajištěn byl vždy první dopad odvrženého břemene, nikoli jeho finální poloha. Při zjišťování výšky, ze které bylo břemeno vrženo, byl použit svinovací metr o délce tří metrů, kterým se změřila vzdálenost dlaně upouštějící břemeno od země.

Během léta bylo osloveno několik sportovců a sportovních klubů, zda by byli ochotní se zúčastnit experimentu, který měří, jaký vliv má jejich trénovanost na vrh břemenem. Nakonec bylo vybráno padesát dobrovolníků různých věkových kategorií, kteří byli ochotni se zúčastnit. Každý proband byl dopředu seznámen se všemi podrobnostmi experimentu, který ho čekal, před tím, než udělal souhlas s účastí.

Experimenty byly prováděny na zatravněné ploše dlouhé několik desítek metrů. Při výběru terénu se kladl důraz na rovnost a měkkost povrchu, na kterém byl výzkum proveden, a to z důvodu nezkrslování naměřených dat a životnosti využívaných kamenů. Proband byl postaven na začátek pásma, bylo mu podáno první břemeno o váze 500 g a následně byl požádán o provedení prvního způsobu vrhu, čímž byl vodorovný vrh z místa. Ihned po odhozu byla probandovi změřena výška ruky v místě, kde odhodil kámen. Toto řešení bylo shledáno jako nejlepší možnost, kdy si proband pamatoval, kde kámen upouštěl, a zároveň při měření nehrozilo zranění vědeckého pracovníka. Zaznamenána byla také dopadová vzdálenost vrženého břemene.

Druhým z vrhů při experimentu bylo odhození kamene ze strany, přičemž i tentokrát muselo letět břemeno vodorovně, nikoli obloučkem. Probandům byl tento způsob připodobněn házení tzv. žabiček do vody s jediným rozdílem, že v tomto případě směřoval požadavek na co nejdelší odhození kamene. I nyní byla změřena vzdálenost probandovi ruky od země ve výšce, ze které kámen upouštěla, a vzdálenost dopadu břemene od místa vrhání.

Každý z těchto způsobů vrhu byl alespoň 3x zopakován, aby se pro účely této práce i vědeckého projektu využil vždy pouze nejdelší z vrhů. S uděleným souhlasem probíhala také fotodokumentace většiny pokusů a videozáznam. Jednotlivé kroky byly následně opakovány s břemenem o hmotnosti jednoho kilogramu. Tento postup byl předem promyšleným krokem. Proband se s lehčím břemenem lépe rozházel a následně dosahoval vyšších výsledků i s kilogramovým břemenem, nežli tomu bylo v případě, kdyby byl postup opačný. Celý experiment probíhal stejným způsobem u probandů se sportovním založením i u probandů bez zájmu o sport.

Data získaná při výzkumu, tedy výška ruky upouštějící břemeno a délka mezi probandem a dopadem odvrženého břemene byly následně zasazeny do vzorců. Touto formou byla vypočtena délka letu břemene, počáteční a dopadové rychlosti jednotlivých vrhů, a to u všech probandů, všech způsobů vrhu a se všemi použitými břemeny.

Odhodovou rychlost jsme vypočetli pro kinematiku vodorovného vrhu, kdy za známé veličiny byly brány – vzdálenost dopadu břemene a počáteční výška vrhu.

Výsledky

Získané výsledky jsou přehledně prezentovány v následujících tabulkách, které znázorňují počáteční rychlost vrženého břemene nejprve způsobem vodorovného vrhu z místa, následně ze strany a nakonec s rozběhem, je zřejmé, že muži sportovci podávali výrazně lepší výsledky než muži nesportovci. U kilového břemene se rozdíl mezi sportovci a nesportovci pohybuje okolo 6 m/s, a to u každého ze tří způsobů vrhu. V případě půlkilogramového břemene se hodnoty různí. Při vrhu z místa házeli sportovci v průměru o 7,4 m/s rychleji. U vrhu bokem tvořil rozdíl v průměrných hodnotách 8,2 m/s, zatímco s rozběhem je úspěšnost sportovců ještě zřetelnější, neboť se zde průměrné hodnoty rozcházejí o něco málo přes 10 m/s.

Počáteční rychlost

Muži – hod horním náprahem	0,5 kg	1 kg
	Rychlost (m/s)	
Muži sportovci	32,0	26,2
Muži nesportovci	24,6	20,4

Muži – hod bokem	0,5 kg	1 kg
	Rychlost (m/s)	
Muži sportovci	38,8	33,6
Muži nesportovci	30,6	26,7

Muži – Hod s krátkým rozběhem	0,5 kg	1 kg
	Rychlost (m/s)	
Muži sportovci	38,2	30,9
Muži nesportovci	37,9	24,1

Tab. 7: Počáteční rychlost pro soubor mužů

Ženy – hod horním náprahem	0,5 kg	1 kg
	Rychlost (m/s)	
Ženy sportující	23,9	18,6
Ženy nesportující	16,6	12,6

Ženy – hod bokem	0,5 kg	1 kg
	Rychlost (m/s)	
Ženy sportující	26,0	22,0
Ženy nesportující	19,9	15,4

Ženy – Hod s krátkým rozběhem	0,5 kg	1 kg
	Rychlost (m/s)	
Ženy sportující	26,5	21,5
Ženy nesportující	19,3	15,9

Tab. 8: Počáteční rychlost pro soubor žen

Z výše uvedených hodnot je zřejmé, že také v případě žen je zřetelný rozdíl mezi sportovkyněmi a nesportovkyněmi, a to ve prospěch sportovně založených dívek a žen. S břemenem o hmotnosti 0,5 kg byly sportovkyně úspěšnější v průměru o 7 m/s. Tato hodnota je shodná při všech typech vrhů. U břemene vážícího 1 kg jsou výsledky obdobné, s tím rozdílem, že zde sportovkyně vrhaly v průměru o 1 m/s pomaleji než s lehčím břemenem. Nejvyššího rozdílu dosáhly sportovkyně vrhající břemeno z místa horem přímo před sebe.

Trénovaní jedinci, jejichž sportovní výkony spadají do silových kategorií, budou dosahovat výrazně lepších výsledků na úrovni počáteční a dopadové rychlosti vrženého břemene o hmotnosti jeden kilogram než ostatní probandi. Konkrétními silovými sporty pro účely této práce jsou sportovní gymnastika, kanoistika, karate, kalisthenika, kickbox, atletika a aerobick. Za silového sportovce autorka považuje také pooldance tanečnici, závodního hasiče či vojáka z povolání.

Muži – hod horním náprahem	0,5 kg	1 kg
	Rychlost (m/s)	
Muži nesportovci	24,6	20,4
Muži – sportující silové sporty	36,4	27,6
Muži – sportující hod	32,3	30,2
Muži – ostatní sporty	28,7	24,0

Tab. 9: Počáteční rychlost pro soubor mužů

V případě půlkilogramového břemene je zřetelná nejvyšší počáteční rychlost způsobená muži využívajícími sílu, následně muži zaměřenými na hod, pak ostatními sportovci, přičemž nejnižších rychlostí dosáhli jednoznačně muži nesportovci. Mezi jednotlivými kategoriemi v tomto pořadí je rozdíl vždy něco málo přes 4 m/s. S těžším břemenem již dosáhli nejlepších výsledků házenkáři. Siloví sportovci jsou za nimi, poté následují ostatní sportovci a i s tímto břemenem si nejhůře vedli nesportovci. Mezi silovými sportovci a sportovci zaměřenými na hod činní rozdíl v průměrných hodnotách 2,6 m/s, což je méně, než tomu bylo s lehčím břemenem. U ostatních kategorií se jedná o 3,6 m/s.

Muži – hod bokem	0,5 kg	1 kg
	Rychlost (m/s)	
Muži nesportovci	30,6	26,7
Muži – sportující silové sporty	37,8	31,3
Muži – sportující hod	42,7	37,1
Muži – ostatní sporty	38,6	34,4

Tab. 10: Počáteční rychlost pro soubor mužů

Počáteční rychlosti bokem vrženého břemene v případě mužů mají stejné pořadí s oběma druhy břemen. Nejlépe si vedli házenkáři, druzí jsou ostatní sportovci, siloví sportovci následují a nejhůře si vedli nesportovci. Házenkáři dosáhli průměrně lepších výsledků o téměř 5 m/s s lehčím břemenem a téměř 6 m/s s těžším břemenem, než jakých dosahovali siloví sportovci. Rozdíl mezi „siláky“ a nesportovci pak tvoří 7,2 m/s s břemenem o hmotnosti 0,5 kg a 4,6 m/s s kilogramovým břemenem.

Ženy – hod horním náprahem	0,5 kg	1 kg
	Rychlost (m/s)	
Ženy nesportující	16,6	12,6
Ženy – sportující silové sporty	20,3	16,4
Ženy – sportující hod	27,0	22,7
Ženy – ostatní sporty	23,2	16,3

Tab. 11: Počáteční rychlost pro soubor žen

Výše zobrazený graf představuje počáteční rychlost vržených břemen ženami z místa, a to vrchem. S oběma břemeny si nejlépe vedly házenkářky, následně se pořadí u jednotlivých typů kamenů liší. S lehčím břemenem se silové sportovkyně umístily na pomyslném třetím místě, kdy jejich výkony byly pomalejší oproti házenkářkám v průměru o 6,7 m/s. Nesportovkyně pak ženy zaměřené na sílu přeházely o 3,7 m/s. V případě kilogramového břemene silové sportovkyně v průměru házely rychleji o 0,1 m/s nežli ostatní sportovkyně, což se nedá považovat za velmi směřodátný výsledek. Oproti nesportovkyním si pak vedly lépe o 3,8 m/s.

Ženy – hod bokem	0,5 kg	1 kg
	Rychlost (m/s)	
Ženy nesportující	19,1	15,4
Ženy – sportující silové sporty	23,1	19,6
Ženy – sportující hod	32,6	27,4
Ženy – ostatní sporty	24,1	21,0

Tab. 12: Počáteční rychlost pro soubor žen

Jak vyplývá z výše vyobrazeného grafu, v případě vrhu bokem si vedly ženy podobně s oběma typy kamenů. Nejlepších výsledků dosahovaly házenkářky. Se zřetelným rozdílem za nimi stojí ostatní sportovkyně, s menším rozdílem silové sportovkyně a následně ženy bez zájmu o sport. S lehčím břemenem házenkářky vrhaly rychleji o 9,5 m/s než tzv. „silačky“. S těžším břemenem je rozdíl snížen na průměrných 7,8 m/s.

Závěr

Ze všech získaných hodnot je jednoznačně zřejmá vyšší počáteční rychlost u mužů sportovců než u nesportovců. Nejnižší hodnota představující rozdíl u průměrných počátečních rychlostí, kterými létalo břemeno těsně po odhozu, byla o 6 m/s vyšší u sportovců než v případě nesportovců. Toho dosáhli sportovci při všech způsobech vrhu s břemenem o hmotnosti 1 kg. Nejvyšší průměrná hodnota určující rozdíl mezi sportovci a nesportovci dosáhla rychlosti lehce přes 10 m/s. Tento výsledek byl získán při vrhu s rozběhem.

Počáteční rychlosti vrhaných břemen ženskými sportovkyněmi a ženami, které se sportu vůbec nevěnují či pouze okrajově. Opět bylo v každé ze skupin po pětadvaceti ženách. I v tomto případě je jednoznačný lepší výkon sportovkyň, které s kilogramovým břemenem „přeházely“ nesportovkyně v průměru o 6 m/s. U lehčího břemene, tedy kamene vážícího 500 g se jedná o rychlost vyšší o 7 m/s. Tyto hodnoty jsou shodné pro každý z výše zmiňovaných způsobů vrhu.

Sportovci obou pohlaví dosáhli vyšších rychlostí u počáteční i dopadové rychlosti, a to při všech třech způsobech vrhu a zároveň s oběma břemeny. Vzhledem ke vzorku 50 sportovců a 50 nesportovců různých antropometrických kategorií se dá tento výsledek považovat za relevantní. Současně je možné vyzorovat, že průměrná rychlost, ať už počáteční či dopadová, je vždy u sportovců obou pohlaví vrhajících těžší břemeno vyšší, než průměrná rychlost nesportovců vrhajících lehčím břemenem.

V druhé hypotéze byla autorka přesvědčena o tom, že trénování jedinci, kteří ke svému sportovnímu výkonu využívají hod či vrh, budou mít na první pohled znatelně lepší výsledky než sportovci, jejichž předností je jiná disciplína. Správnost této myšlenky byla vyvrácena silovými mužskými sportovci, kteří s břemenem o hmotnosti 500 g byli schopni vyvinout nejvyšší počáteční i dopadovou rychlost při vrhu z místa, stejně tak i s rozběhem, než tomu bylo v případě házenkářů. U ostatních hodů se pravdivost hypotézy potvrdila, a to konkrétně při vrhu z místa, bokem i s rozběhem, v případě, že bylo použito kilogramové břemeno muži i ženami. U žen se správnost tvrzení potvrdila také při vrhu lehčího z břemen. Muži tuto hypotézu s lehčím břemenem potvrdili pouze při vrhu bokem. Příčinu nesouladu teze v případě mužských sportovců s lehčím břemenem se autorce nepodařilo zjistit.

Poslední z hypotéz pak byla naprosto jednoznačně vyvrácena. Autorka práce věřila, že trénování jedinci, jejichž sportovní výkony spadají do silových kategorií, budou dosahovat výrazně lepších výsledků na úrovni počáteční a dopadové rychlosti vrženého břemene o hmotnosti jeden kilogram, než ostatní probandi. Tento předpoklad vycházel z faktu, že kilogramový kámen je již na házení poměrně těžký, v čemž měli mít siloví sportovci výhodu. V případě žen si silové sportovkyně nevedly ani zdánlivě dobře, kdy dosahovaly rychlostí jen o 3 m/s vyšších než nesportovkyně. U mužů byly výkony poněkud lepší, přesto se ani v jejich případě hypotéza nepodařila prokázat. Jediným přiblížením k této myšlence je skutečnost, že muži zaměření na sílu si vedli ze všech probandů nejlépe při vrhu lehčího břemene vrchem z místa a v pohybu.

Ze tří stanovených hypotéz se jednoznačně podařilo potvrdit pouze jednu, která stanovovala, že trénovaní jedinci budou mít výrazně lepší výsledky nežli ti netréňovaní. Prokázala se při všech proměnných parametrech, tedy při všech typech vrhu i s oběma břemeny.

Neprokázalo se, že trénovaní jedinci, kteří ke svému sportovnímu výkonu využívají hod či vrh, budou mít na první pohled znatelně lepší výsledky než sportovci, jejichž předností je jiná disciplína. Správnost této myšlenky byla vyvrácena silovými mužskými sportovci, kteří s břemenem o hmotnosti 500 g byli schopní vyvinout nejvyšší počáteční i dopadovou rychlost při vrhu z místa, stejně tak i s rozběhem, než tomu bylo v případě házenkářů. U ostatních hodů se pravdivost hypotézy potvrdila, a to konkrétně při vrhu z místa, bokem i s rozběhem, v případě, že bylo použito kilogramové břemeno muži i ženami. U žen se správnost tvrzení potvrdila také při vrhu lehčího z břemen. Muži tuto hypotézu s lehčím břemenem potvrdili pouze při vrhu bokem. Příčinu nesouladu teze v případě mužských sportovců s lehčím břemenem se autorce nepodařilo zjistit.

Naprosto jednoznačně byla vyvrácena hypotéza, že trénovaní jedinci, jejichž sportovní výkony spadají do silových kategorií, budou dosahovat výrazně lepších výsledků na úrovni počáteční a dopadové rychlosti vrženého břemene o hmotnosti jeden kilogram než ostatní probandi.

Poděkování

V závěru příspěvku bych rád poděkoval studentce Nikole Jíchové za zapojení do projektu a zpracování řady experimentálních dat. Příspěvek vznikl za podpory vědeckého projektu SVV VŠFS „Biomechanická analýza vybraných pohybových akcí ve vztahu k objasňování násilné trestné činnosti“ a je evidován pod číslem 7427/2022/01. Děkuji tímto figurantům a spolupracovníkům, kteří se podíleli na přípravě experimentální části projektu.

Literatura

JÍCHOVA, Nikola. *Vliv trénovanosti na forenzní hodnocení hodu břemenem*. DP (vedoucí Jiří Straus), VŠFS, 2023.

KUBÁSKOVÁ Tereza. *Vliv pohlaví na forenzní hodnocení hodu břemenem*. DP (vedoucí Jiří Straus), VŠFS, 2023.

STRAUS, Jiří. *Průběžná zpráva projektu SVV „Biomechanická analýza vybraných pohybových akcí ve vztahu k objasňování násilné trestné činnosti“* Evidován pod číslem 7427/2022/01.

STRAUS, Jiří. *Forenzní biomechanika: teoretické, experimentální a empirické metody*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. Sciencepress. ISBN 978-80-7408-219-1.

STRAUS, Jiří a Viktor PORADA. *Teorie forenzní biomechaniky*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2017. Sciencepress. ISBN 978-80-7408-140-8.

[online]. [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: doi:https://www.idnes.cz/praha/zpravy/dlazebnikostka-utok-soud-svedek-zraneni-justicni-areal-micanky.A230223_104156_praha-zpravy_iri

Práce služebního psa při vyhledávání výbušnin

The Work of a Service Dog in the Search for Explosives

KATEŘINA FRANČŮ¹

Abstrakt

Článek poukazuje na efektivní využití služebních psů při vyhledávání výbušnin. Jedná se o velmi spolehlivý nástroj k nalezení, neboť služební pes na základě svého citlivého a vytrénovaného čichu zvládne detekovat látky pod detekční hranicí přístrojů.

Klíčová slova

služební pes, kynologie, výbušný nástražný systém, výbušniny

Abstract

The article points to the effective use of service dogs in the search for explosives. It is a very reliable tool for finding, because the service dog, based on its sensitive and trained sense of smell, can detect substances below the detection limit of the devices.

Key words

service dog, cynology, explosive decoy system, explosives

DOI

<http://dx.doi.org/10.37355/fvpk-2023/3-04>

Úvod

Speciálně vycvičený pes na vyhledávání výbušnin je součástí Policie ČR, přičemž u vyhledávání nástražných výbušných systémů a výbušnin pes spadá do kompetence pyrotechnické služby Policie. S ohledem na časté anonymní telefonáty s výhružkami o výskytu bomby ve školách, nákupních centrech, letištích, nádražích či nemocnicích, kdy jsou v možném ohrožení lidské životy, je pes nepostradatelným vyhledávacím prostředkem, a to jak z preventivních důvodů, tak i při skutečném výskytu nástražného výbušného systému.

¹ Mgr. Kateřina Franců, doktorand, Fakulta biomedicínského inženýrství, Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva, České vysoké učení technické v Praze, autorka rovněž působí na Fakultě právních a správních studií, Katedry kriminalistiky a forenzních disciplín na Vysoké škole finanční a správní, a.s.

Základní pojmy

Dle závazného pokynu policejního prezidenta č. 12/2012 lze základní pojmy definovat takto:

- **Nástražný výbušný systém (NVS)** – bývá ukrytý v obalu, z důvodu skrytí jeho pravého účelu. Rozumíme jím pyrotechnický prostředek a iniciační prvek či výbušnou nebo zápalnou látku, jež za určitých a předem stanovených podmínek zvládne vyvolat výbuch, ložisko požáru, případně výbuchem rozptýlit po okolí nebezpečnou látku – biologickou, radioaktivní či chemickou. NVS se také rozumí atrapa či systém s nefunkčním iniciačním prvkem.
- **Výbušniny** – jsou látky a předměty, jejich výčet je uveden v příloze A mezinárodní vyhlášky č. 64/1987 Sb., o Evropské dohodě o mezinárodní silniční přepravě nebezpečných věcí (ADR), přičemž výčet výbušnin a výbušných předmětů se neustále aktualizuje. Obecně lze však výbušniny definovat jako chemické sloučeniny či fyzické směsi chemických látek, které jsou v pevném nebo kapalném stavu a mají vlastnosti třaskavin, trhavin či výbušných pyrotechnických složí. Dále mezi výbušniny lze obecně zařadit municí, bleskovice, pyrotechnické výrobky či roznětky.
- **Výbušný předmět** – je výrobek, jenž obsahuje výbušniny a mohou výbuchem či jiným účinkem ohrozit životy a zdraví, případně způsobit škody na majetku.
- **Podezřelý předmět** – lze definovat jako předmět bez známého původu, majitele či účelu a jeho vizuální podoba či umístění na daném místě vzbuzuje oprávněnou obavu, že tento předmět může být NVS.
- **Hrozba** – rozumíme jí jednání pachatele, kterým chce dosáhnout požadovaného cíle za pomoci výhrůžek fyzické likvidace osob, destrukce objektu či jiným způsobem ohrožuje životy a zdraví osob, případně majetek, a to za použití NVS
- **Pyrotechnická prohlídka** – je prohlídka, při které dochází k prověřování prostoru či objektu, jejím cílem je vyloučit možnost přítomnosti NVS, podezřelého předmětu či výbušných předmětů, které by mohly ohrozit život a zdraví osob nebo způsobit újmu na majetku.

Dělení výbušnin

Výbušniny lze dělit na základě různých kritérií, tedy dle jejich způsobu roznětu, citlivosti na iniciaci, účinnosti, chemického složení, bezpečnosti či způsobu použití.

- **Dle způsobu roznětu** se výbušniny dělí na přímé a nepřímé. Přímé detonují prostým podnětem, a to mechanicky (názrazem) nebo tepelně (zapálením). Nepřímé naopak detonují na základě výbuchu jiné výbušniny.
- **Dle citlivosti výbušniny na iniciaci** lze dělit na primární a sekundární. Primární výbušniny (též označovány jako iniciační/roznětkové) jsou třaskaviny a mezi ně lze zařadit např. azid olovnatý, tyto výbušniny jsou velmi citlivé na iniciaci. Sekundární výbušniny jsou oproti tomu označovány jako hlavní nálož, např. trinitrotoluen (TNT), tedy jsou to trhaviny, střeliviny.
- **Dle praktického použití výbušnin** lze dělit na střeliviny, trhaviny a třaskaviny.
 - **Střeliviny** – sekundární výbušniny, mezi něž patří např. černý prach či nitroglycerinové prachy. Střeliviny poměrně rychle hoří, jsou citlivé na nárazy a tření. Jejich praktické použití je v nábojnicích či palných zbraních, konkrétně ve výmetných náplních.
 - **Trhaviny** – řadí se mezi sekundární výbušniny, které se přivádí k výbuchu rozbuškou, oproti třaskavinám nemají velkou citlivost, k jejich detonaci je zpravidla třeba výbuch jiné výbušniny, při běžné manipulaci jsou bezpečné a běžnými nárazy neexplodují. Trhaviny mají velkou trhavost (brizanci). Na základě vysoké brizance vznikají výbuchem trhavin silné rázové vlny s destrukčními účinky. Mezi trhaviny lze řadit nitrolátky (teryl, tritol...), cyklické nitraminy (oktogen, hexogen), nitroestery (pentrit, nitroglycerin...) a vzájemné směsi či kombinace spolu s oksyločvadly (chlorečnany, dusičnany...).
 - **Třaskaviny** – oproti výše uvedeným střelivinám či trhavinám jsou třaskaviny řazeny mezi primární výbušniny, tedy lze je k detonaci přivést prostým impulzem, například nárazem či elektrickou jiskrou, řadí se k nejcitlivějším, je třeba s nimi při manipulaci zacházet s velkou opatrností. Třaskaviny se používají k výrobě zápalek, roznětek či náplní rozbušek. Zápalky tvoří kovové malé kloboučky, které jsou naplněny zalisovanou vznětlivou složkou na dně nábojnice, jež se aktivuje nárazem úderníku a zažehne v ní střelivinu. Roznětky lze popsat jako větší zápalky, jsou součástí zapalovačů v leteckých bombách či dělostřeleckých granátech. Rozbušky tvoří kovové dutinky, do nichž se umístí zápalnice, tedy zážehové rozbušky, primární náplní rozbušek je zalisovaná výbušná složka.²

2 ELUC. Charakteristika a rozdělení výbušnin [online]. Dostupné z: Elektronická učebnice – ELUC (ikap.cz) <https://eluc.ikap.cz/verejne/lekce/2515>

Služební pes na vyhledávání výbušnin

Speciálně vycvičený služební pes na vyhledávání výbušnin je efektivním prostředkem k preventivním prohlídkám objektů, jako jsou nemocnice, školy, diskotéky, firmy, nádraží a letiště, včetně letadel a zavazadel či dopravních prostředků, neboť za krátký čas dokáže prověřit, zda se v daném prostoru různých rozměrů vyskytuje nástražný výbušný systém a v případě detekce výbušniny tak zachránit mnoho lidských životů. Služební pes, jehož pracovní náplní je vyhledávání výbušnin, musí být vybrán velmi pečlivě na základě svých povahových vlastností, neboť jde o velmi náročnou službu.

Výcvik služebního psa k vyhledávání výbušnin

Každý služební pes, který má být psem specialistou, musí absolvovat základní výcvik, na který se následně navazuje dle předpokládaného zaměření a následné upotřebitelnosti služebního psa. Výcvik psa specialisty trvá nepřetržitě během celého období jeho služby.³

V případě vyhledávání výbušnin je třeba, aby psovod psa cvičil za pomoci výcvikového předmětu, tedy hračky (tenisový míček či jiný psův oblíbený předmět), neboť pes musí výcvik brát jako hru, nikoliv jako povinnost. Nedílnou součástí výcviku je naučit psa k tzv. pasivnímu označování, tedy v případě nálezu výbušniny či její části pes nesmí štěkat, ale zalehne, případně zasedne. Výcvikový předmět psovod vkládá do předem připravených rozměrově stejných boxů, které jsou vyrobené ze stejného materiálu. Tyto boxy mají v horní části otvor, do kterého psovod vkládá výcvikový předmět. Je nutné však zdůraznit, aby pouze jeden box byl „navoněn“ stanoveným pachem výbušniny, pokud by pachem byly označeny i ostatní boxy, pes ztratí o vyhledávání pachu zájem. Výcvik je velmi náročný a jeho počátky je možné rozdělit do 7 kroků, přičemž psovod si musí být jistý, že pes každému povelu rozuměl:

1. Základním úkolem prvního kroku, ale i následných kroků je nutné, aby psovod psa zaujal pomocí výcvikového předmětu, který bude vkládat zprvu do jednoho tréninkového boxu (pes musí vidět, že psovod do boxu výcvikový předmět vkládá), ale zároveň pes nesmí chtít bezhlavě hračku získat, je proto nutné, aby pes dbal základních pokynů poslušnosti, jako je „sedni“, „lehni“, tyto povely jsou nedílnou součástí, neboť pes nesmí štěkat. V mezidobí tohoto pokynu psovod hází jinou hračkou a snaží se docílit, aby byla pozornost psa stále zaměřena na tréninkový box, v případě úspěchu psovod výcvikový předmět z boxu vytáhne, odhodí ho a povel „volno“ a pes si může pohrát. V opačném případě psovod postup opakuje. Následně po několika opakování psovod vymění výcvikový předmět za vzorek pachu první výbušniny, v tomto kroku je cílem, aby pes došel k tréninkovému boxu, očichal ho a následně vedle něj zalehl nebo si sedl, pokud tak pes učiní, je mu odměnou opět hození výcvikového předmětu (hračky).
2. Druhým krokem je přidání druhého tréninkového boxu, psovod opět vloží do jednoho již „navoněného“ boxu výcvikový předmět, před tento box položí prázdný box, kolem kterého se psem projde, cílem je, aby pes po očichání poznal, že je první box prázdný, a došel k boxu, ve kterém je ukrytý výcvikový předmět

3 HRUŠOVSKÝ, Jozef. *Pes a jeho výcvik*. Vyd. 2., (dopl. a přeprac.). Praha: Naše vojsko, 1990. *ISBN 80-206-0091-4*.

a u něj zalehl/zasedl. Pokud pes provedl test správně, je odměněn hračkou a následně tento krok několikrát zopakovat. V případě, že pes označil již první prázdný box, je nutné se vrátit k prvnímu kroku.

3. V tomto kroku je zařazen zbytek připravených tréninkových boxů, přičemž jejich uspořádání v řadě psovod pravidelně mění. Pravidlo pouze jednoho „navoněného“ boxu zůstává.
4. V případě čtvrtého kroku psovod přidá vzorek pachu další výbušniny, který umístí spolu s prvním vzorkem do tréninkového boxu a opakuje se stejný postup jako v prvním kroku. Cílem je, aby pes po několika opakováních rozpoznal, že v průběhu tréninku byl odebrán první vzorek pachu a pes i přesto správně označuje nález formou druhého pachu. Po úspěšném opakování psovod přechází z prvního kroku na krok druhý a třetí.
5. V pátém kroku psovod do tréninkového boxu přidá třetí vzorek pachu výbušniny, a to spolu s prvním, případně druhým vzorkem již naučeného pachu výbušnin, přičemž psovod zvolí vzorek pachu výbušniny, která byla pro psa jednodušší na detekci, poté opakuje kroky 1–3. Následné vzorky pachů ostatních požadovaných výbušnin se provádí na stejném principu. Samozřejmostí je v každém kroku odměna psa po správném provedení.
6. V tomto kroku psovod umístí tréninkový box, ve kterém je umístěn jeden vzorek výbušniny do rohu místnosti. Cílem je, aby pes po prohledání místnosti správně označil vzorek v boxu. Po úspěšném opakování psovod po místnosti rozmístí více tréninkových boxů, po správném označení „navoněného“ boxu se vzorkem psovod umístí samotný vzorek na místo, kde pes dříve již vzorek v boxu označil. Pokud pes prohledá místnost a správně označí místo umístění vzorku, je odměněn a psovod následně provádí stejný postup s ostatními vzorky výbušnin, v opačném případě se postup opakuje.
7. Posledním krokem výcviku je umísťování jednotlivých vzorků na těžce dostupná místa, ve výšce, za jinými předměty, v oblečení či v dopravních prostředcích, ale taktéž v neznámých místech, přičemž cílem je, aby pes s jistotou místo nálezu označil. Za každé správné označení musí být pes stejně jako v předchozích krocích odměněn.⁴

4 GERRITSEN, R. a R. HAAK. *K9 Explosive and Mine Detection: A Manual for Training and Operations*. 2017. ISBN 9781550596908

Obř. 1: Pasivní označení psa (Zdroj: Gerritsen, R. A. a R. Haak. K9 Explosive and Mine Detection: A Manual for Training and Operations. 2017. ISBN 9781550596908)

Z výře uvedeného je patrné, že psovod musí být profesionál, který psa určeného k vyhledávání výbuřnin musí po výcviku uvést do výborné pracovní kondice, neboť správně vycvičený pes se dokáže s mnoha nastalými a složitými situacemi, se kterými se může při prozkoumávání místa setkat, výborně vypořádat. V opačném případě, tedy při neprofesionálním a nesystematickém zákroku, by mohlo dojít k vážnému ohrožení života a zdraví osob či škodám na majetku.⁵

Zásady nakládání se vzorky určenými k výcviku služebního psa

Nejdůležitější zásadou při skladování a používání jednotlivých vzorků výbuřnin, jeř jsou používány pro výcvik služebního psa, je důležité, aby bylo zabráněno k jejich vzájemné kontaminaci, tedy vzorky nikdy nebrat holou rukou či je používat v nečistém prostředí. Rovněž je nutné brát zřetel, aby se pach trhavin, konkrétně kapalně nitroestery, které obsahují těžké látky (nitroglycerin, nitroglykol...) nepřenesl na jiné trhaviny, neboť jde o velmi silný pach, který by překryl pach typický pro jiné trhaviny a znemožnil by tak výcvik psa odlišit tyto pachy. Obdobný problém kontaminace mohou mít i značkové plastické trhaviny, do nichž se přimíchává tzv. „značkovadlo“, které pomáhá technickým prostředkům detekovat. Je také nutné dbát opatrnosti, aby nedošlo ke kontaminaci

⁵ KRAJNÍK, Václav a kol. Policajná kynológia. Bratislava: 2009, Akadémia policejného zboru v Bratislave. ISBN 978-80-8054-476-8.

prostoru či jiných pomůcek při manipulaci se vzorky, totéž platí i pro drogy, pachovou identifikaci osob či zbraně.

Pyrotechnická prohlídka s využitím služebního psa

Prohlídku lze obecně, ale i s využitím služebního psa k vyhledávání výbušnin definovat jako kriminalistickou praktickou činnost, jejímž cílem je vytipování objektů a míst s jejich následným prověřením za účelem nálezu a zajištění osob, věcí a zvířat, které jsou důležitou součástí pro plnění dalších úkolů Policie či trestní řízení.⁶

Jedním z mnoha důležitých úkolů psovoda je rozlišit, zda se jedná o preventivní či bezpečnostní pyrotechnickou prohlídku, neboť každá z prohlídek má svá specifika, kterými jsou délka přípravy na provedení prohlídky, příprava a dostatečný počet policistů, technických prostředků a odborných sil k jejímu provedení. V případě pyrotechnických prohlídek je třeba postupovat vždy systematicky, důkladně a s opatrností. Pyrotechnická prohlídka z preventivního hlediska je zpravidla dopředu naplánována a vykonávána na požadavek některého z útvarů Policie ČR, jež o prohlídku může požádat v rámci spolupráce s občany pořadatele sportovních a jiných kulturních společenských akcí. Oproti tomu bezpečnostní pyrotechnickou prohlídku naplánovat nelze, neboť její výkon nastává v případě nálezu podezřelého předmětu či po oznámení o uložení nástražného výbušného systému (NVS).⁷

Dalšími důležitými úkoly policejního psovoda je komunikace při prohlídce s ostatními zúčastněnými subjekty, správné vyhodnocení situace, ke které je povolán, a rovněž efektivní využití svých odborných znalostí při konzultacích, pokud se na místo zásahu dostane dříve než pyrotechnici. Nesmí být opomenuta taktéž výborná organizační schopnost psovoda, neboť psovod volí systematické kroky k prohlídce daného prostoru tak, aby nebyla opomenuta žádná místa, tedy kde je předpoklad uložení výbušniny, těžce dostupná místa, ale taktéž místa, u nichž hrozí druhotný výbuch (strojovny, rozvody plynu...), tedy nesmí být opomenuta žádná místa. Nedílnou součástí pyrotechnických prohlídek je použití všech dostupných ochranných pomůcek.⁸

Služební pes se při pyrotechnické prohlídce objektu, místnosti či jiného prostoru pohybuje na volno, avšak psovod musí dbát na jeho bezpečí, tedy před vstupem psa do daného prostoru psovod s opatrností vkročí do místnosti a pozorováním zjistí, zda se tam neskrývá viditelná nástraha, která by psa mohla ohrozit, až následně vstoupí do místnosti pes, jak je již výše uvedeno, v případě nálezu nesmí nález označit štěkáním či se NSV dotknout, označuje proto zalehnutím, případě zasednutím.⁹

6 NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004. *ISBN 80-7317-036-1*.

7 KRAJNÍK, Václav a kol. *Policajná kynológia*. Bratislava 2009, *Akadémia policejného zboru v Bratislave*. *ISBN 978-80-8054-476-8*.

8 NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004. *ISBN 80-7317-036-1*.

9 KRAJNÍK, Václav a kol. *Policajná kynológia*. Bratislava 2009, *Akadémia policejného zboru v Bratislave*. *ISBN 978-80-8054-476-8*.

Závěr

Z výše uvedeného textu vyplývá, že jsou služební psi k vyhledávání výbušnin nenahraditelnou součástí policejního týmu, neboť díky jejich čichu se jedná o nejrychlejší způsob prozkoumání objektů, vozidel, zavazadel a jiných prostor a případného nalezení nástražného výbušného systému. Na základě jeho efektivní práce tak může být zachráněno mnoho lidských životů.

Je nutné, aby byl psovodem kladen důraz na základní principy, jako je výchova, základní výcvik a následně speciální výcvik psa, který má tyto čichové práce provádět. Nesmí být opomenuto také vybudování pevného vztahu mezi psovodem a psem, jehož základem je vzájemná důvěra.

Pro zpracování tohoto článku bylo čerpáno primárně ze zahraničních zdrojů, neboť české zdroje se problematikou vyhledávání výbušnin, ale i jiných problematik, kde je využití služebních psů, věnují pouze zřídka a bohužel okrajově. Osobně tuto absenci považuji za nešťastnou, protože práce se psy prochází neustálým vývojem.

Literatura

1. ELUC. *Charakteristika a rozdělení výbušnin* [online]. Dostupné z: Elektronická učebnice – ELUC (ikap.cz)
2. GERRITSEN, R. a R. HAAK. *K9 Explosive and Mine Detection: A Manual for Training and Operations*. 2017. ISBN 9781550596908.
3. HRUŠOVSKÝ, Jozef. *Pes a jeho výcvik*. Vyd. 2., (dopl. a přeprac.). Praha: Naše vojsko, 1990. ISBN 80-206-0091-4.
4. KRAJNÍK, Václav a kol. *Policajná kynológia*. Bratislava 2009, Akadémia policejného zboru v Bratislave. ISBN 978-80-8054-476-8.
5. NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004. ISBN 80-7317-036-1.
6. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 12/2012.

Údržba a řízení bezpečnosti kritické infrastruktury v ČR

Maintenance and Safety Management of Critical Infrastructure in the Czech Republic

PETR MIROVSKÝ,¹ HANA FOJTÁŠKOVÁ PETŘEKOVÁ²

Abstrakt

Zajištění bezpečnosti kritické infrastruktury znamená, že musí být zajištěny její jednotlivé prvky zvlášť. Ovšem kritickou infrastrukturu tvoří soubor mnoha oblastí lidského působení. Každý z těchto prvků se vyznačuje určitou kritičností. Zajišťovat anebo navyšovat bezpečnost a ochranu jednotlivých struktur v praxi znamená, že je nutné zajistit přístup ekonomických a personálních zdrojů. Tedy zájem na ochraně KI by neměl mít jen stát samotný, ale i soukromý sektor, potažmo celá společnost. Tento článek nabízí souhrn tématu a aktuálního stavu s některými praktickými výstupy a náměty.

Klíčová slova

infrastruktura, bezpečnost, ochrana, finance

Abstract

Ensuring the safety of critical infrastructure means that its individual elements must be secured separately. However, critical infrastructure is made up of many areas of human activity. Each of these elements is characterized by a certain criticality. Ensuring or increasing the safety and protection of individual structures in practice means that it is necessary to ensure the access of economic and personnel resources. Thus, not only the state itself should have an interest in the protection of IP, but also the private sector, i.e. the whole society. This article offers a summary of the topic and current state with some practical takeaways and takeaways.

Key words

infrastructure, security, protection, finance

DOI

<http://dx.doi.org/10.37355/fvpk-2023/3-05>

1 Ing. Petr Mirovský, LL.M., ČVUT, Fakulta biomedicínského inženýrství

2 Ing. Hana Fojtášková Petřeková, LL.M., ČVUT, Fakulta biomedicínského inženýrství

Úvod

Kritická infrastruktura a její bezpečnost je velice kritickou částí celého systému, kde je velice důležité sledovat a dodržovat „ideální stav“. V zásadě lze říci, že jde o hierarchicky nejvyšší určující vlastnost systému.

V praxi toto tvrzení znamená zajistit služby jednotlivých infrastruktur, které tvoří kritickou infrastrukturu, v požadovaném čase, množství a místě při dodržení požadované spolehlivosti, kvality, hospodárnosti a zajištění bezpečí veřejné aktivity. Těmito aktivitami míním životy, zdraví a bezpečí lidí, majetek a veřejné blaho, životní prostředí a kritickou infrastrukturu jako takovou.

V základním slova smyslu znamená infrastruktura množinu položek, které propojují strukturální prvky systému a udržují celou strukturu nebo systém pohromadě. Je tedy možné říci, že je základem pro organizovanost každého systému. Kritická infrastruktura je tvořena službami a zařízeními, které jsou pro její fungování nezbytné. Každá infrastruktura má síťový charakter, a tak je nezbytné neustále zajišťovat a hlídat funkci každé z těchto „sítí“, aby bylo dosaženo jisté služby pro občany, stát, organizaci atd.

Bezpečnost infrastruktury je definována bezpečností jejích jednotlivých prvků, a tedy pojmem bezpečnost systému systémů. Vztah člověka a kritické infrastruktury je velice úzký zejména díky veřejným službám, které jsou systémově vždy infrastrukturou.

O kritické infrastruktuře

Kritická infrastruktura čítá mnoho hypotéz a poznatků o ideálním fungování, údržbě a bezpečnosti. Je důležité sledovat její chování za normálních podmínek, abnormálních, ba dokonce kritických, aby bylo možno zvládat všechny situace ve prospěch veřejného zájmu a nebyly zdrojem významných nebezpečí pro obyvatelstvo a další chráněné zájmy.

Kritická infrastruktura je taková infrastruktura v území, která je velmi důležitá pro chod území a zároveň je velmi zranitelná od očekávaných pohrom v daném území. Určuje se na základě metod multikriteriální analýzy (např. matice kritičnosti), která porovnává zranitelnost infrastruktury vůči očekávaným pohromám v tomto území (tedy míru, že infrastruktura selže, přestane fungovat nebo bude fungovat nesprávně) a důležitost infrastruktury pro toto území. Míru, kterou jsem zmínil, měříme například normovaným souhrnným rizikem od všech očekávaných pohrom v daném území.

Dle definice kritické infrastruktury z krizového zákona lze tvrdit, že se jedná o soubor na sebe navazujících systémů a jejich prvků, které jsou nepostradatelné pro chod a fungování státu. Kritická infrastruktura dle 240/2000 Sb., krizový zákon: „kritickou infrastrukturou prvek kritické infrastruktury nebo systém prvků kritické infrastruktury, narušení jehož funkce by mělo závažný dopad na bezpečnost státu, zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva, zdraví osob nebo ekonomiku státu.“

Kritičnost infrastruktury

Ze závěru předešlé kapitoly je zřejmé, že kritičnost určité infrastruktury je něco jako vlastnost územně specifická, tedy, že v jednom území jde u jistého objektu či jiné položky o kritickou infrastrukturu a v jiném zase ne.

Kritičnost infrastruktury lze snižovat vytvářením záloh objektů kritické infrastruktury, zpracováním a zajištěním realizace opatření a činností v plánech kontinuity, plánech pro objekty a další položky zařazené do kritické infrastruktury, jimiž se zaručí v území jistá úroveň bezpečí obyvatel a jejich přežití při nouzových a kritických situacích. Zálohy infrastruktur a jejich prvků v území se nesmí kumulovat na jednom místě, ale musí se geograficky diverzifikovat, a pokud je to možné, musí se u záloh spoléhat na rozličné technologie.

Proto platí, že strategie řízení bezpečnosti a rozvoje území je územně specifická, musí totiž respektovat míru důležitosti dané infrastruktury v území a také míru zranitelnosti od specifických pohrom, které se právě geograficky liší. Také je nezbytné posuzovat kritičnost v území o určité rozloze, která odpovídá obslužnosti od dané infrastruktury. Tedy nižší možnost obsluhy a zásahu znamená vyšší kritičnost prvku kritické infrastruktury.

Náklady na infrastrukturu

Náklady na infrastrukturu jsou nedílnou součástí její kritičnosti, tedy také údržby. Nejedná se jen o náklady na její projektování a výstavbu, ale i náklady na provoz, již zmíněnou údržbu, opravy a modernizaci. Proto vypořádání se s riziky spojenými s každou infrastrukturou musí zahrnovat i výše uvedené oblasti a řízení území se s nimi musí umět vypořádat. To znamená, že je potřeba hodnotit i rizika pohrom, která lze označit např. jako selhání finančního trhu a s nimi spojeného selhání financí na údržbu, provoz, opravy a modernizaci objektu kritické infrastruktury. Důvodem je, že kritičnost infrastruktury roste také tím, že neprobíhá řádná údržba a řádné opravy infrastruktury, tím dochází k růstu její zranitelnosti, což v praxi vede k častějšímu selhání jednotlivých prvků v systému z důvodu tzv. vnitřních příčin.

V úvahu je třeba brát i životnost infrastruktury (cca 35–45 let) a skutečnost, že za danou dobu musí dojít k návratnosti investic a nesmí být ohroženo bezpečí obyvatel. Čím delší je doba, pro kterou se plánuje infrastruktura, tím její řešení musí být modernější a více nadčasové. Je důležité dbát na možnosti s ohledem na rozpočet, dostupné technologie a kvalifikované lidské zdroje.

Ochrana kritické infrastruktury

Jedná se o záležitost jak soukromou, tak i veřejnou. Stát potažmo vláda a ústřední správní úřady musí použít veškeré nástroje k podpoře spolupráce mezi veřejným a soukromým

sektorem, tedy legislativu, výzkum, výchovu a vzdělání, finanční a jiné podpory. Veřejná správa je odpovědná za správu území, a proto musí sledovat kritickou infrastrukturu v území a řídit ji tak, aby její kritičnost byla na přijatelné úrovni.

Kontrola

Při prověřování stavu kritické infrastruktury je třeba si uvědomit, že každá infrastruktura byla projektována v určité době za určitých podmínek a rizik. S rozvojem poznání, technologií, se zvyšováním počtu obyvatel a s dalšími změnami koresponduje skutečnost, že dochází jak ke zvýšení rizik, tak k objevu nových rizik. Proto je nezbytné provádět modernizaci a počítat s obnovou po výskytu a překonání pohrom!

Plán obnovy infrastruktury, především té kritické, musí být proaktivní, správně vyhodnocen a musí obsahovat odpovědi na otázky, co a jak udělat, v jakém časovém intervalu a nezvyšují se při pokusu o prevenci samotné riziko. Kontrola jakožto jeden z hlavních manažerských nástrojů je obecně zcela zásadním prvkem v udržení stability kritické infrastruktury.

Kontrolní úlohu jako takovou mají především ministerstva, která na národní úrovni mají pravomoc a povinnost kontrolovat tzv. plány krizové připravenosti subjektů kritické infrastruktury, což je povinná dokumentace těchto subjektů, provozovatelů a ochráňovatelů prvků kritické infrastruktury k zajištění bezpečnosti a akceschopnosti na vyřešení případné mimořádné události.

Zásady prevence

Prevence v případě kritické infrastruktury se zaměřuje na bezpečný a spolehlivý chod tohoto systému za podmínek normálních, abnormálních i kritických. Znamená to aplikovat opatření, která sníží zranitelnost infrastruktury nebo zmírní dopady na veřejné zájmy v případě jejího selhání.

Preventivní opatření dělíme na technická, organizační, finanční, právní a výchovná. Technická preventivní opatření se navrhuje v bezpečnostním plánování, územním plánování a provádí se při umisťování, navrhování, projektování, výstavbě i provozování objektů, technologií a infrastruktur všeho druhu. Tato opatření určují technické normy a standardy.

Opatření jsou různě složitá podle počtu a podmínek chráněných aktiv, která musí ochraňovat a podle typu a krutosti podmínek, pro které jsou plánována. Opatření organizační, výchovná a finanční se dělají především v bezpečnostním plánování ve všech sektorech, které jsou monitorovány zejména z hlediska bezpečí udržitelného rozvoje lidských zdrojů.

Návrhy na zlepšení

Zlepšení ochrany kritické infrastruktury, a tím i komplexní bezpečnosti státu spočívá primárně vzhledem k současnému nastavení systému v dodržování jednotlivých částí a postupů s důrazem na kontrolu a monitoring konkrétních prvků. V době rozsáhlých teroristických útoků je třeba dbát na kvalitní fyzickou ochranu prvků kritické infrastruktury a dostatečné zálohování v jednotlivých územních celcích.

Proto shledáváme jako příležitost pro ochranu prvků kritické infrastruktury vyšší provázání se sektorem soukromým. Fyzická ochrana, technické zabezpečení a monitoring by mohly být činnosti delegované na soukromé bezpečnostní služby. Ty jsou k tomuto účelu vybavené a pro stát by to znamenalo jisté ulehčení s výsledným efektivnějším zabezpečením jednotlivých prvků nejen proti hrozbám terorismu, ale i „domácím“ hrozbám v podobě vandalství, krádeží, sabotáží atd. Co se týká složky přírodního ohrožení, ta je přednostně spjata s územním plánováním ve fázi výstavby prvků kritické infrastruktury a konstrukčního řešení.

Z hlediska státní správy je nezbytný fungující finanční tok s ohledem na nutné modernizace a restrukturalizace systémů. Jednotné doporučení v této problematice není možné, jelikož jde o multistrukturální problematiku, proto znovu opakujeme zásadu pečlivosti v jednotlivých sférách.

Hlavní myšlenky někdy bývají zároveň i zásadní slabinou. V případě kritické infrastruktury se jedná zejména o pointu provázanosti jednotlivých prvků, a tím pádem i jejich komplexní ohroženosti. Tuto skutečnost lze vysledovat zejména v současné době rusko-ukrajinského konfliktu, kde změna na energetickém sektoru generuje ohrožení tohoto prvku provázaného s ekonomikou, dodavatelskou infrastrukturou, a končí až nestabilním a finančně náročným hospodářstvím. Lze tedy sledovat jakýsi domino efekt ohrožení jednotlivých sektorů kritické infrastruktury. Samozřejmě návrh na nezávislost jednotlivých struktur není možný, ale výše uvedená skutečnost poukazuje na křehké provázání, a tím i vysokou bezpečnostní náchylnost.

Dalším faktorem, který významně dokáže ovlivnit bezpečnost a odolnost prvků kritické infrastruktury, je samotný přístup jejích subjektů. Pokud bude spolupráce mezi těmito subjekty a státem vyšší mimo rámec zákonných povinností, a pokud budou subjekty mít proaktivní přístup v otázkách bezpečnosti, bude výsledný bezpečnostní efekt dozajista významný. U těch prvků, které jsou ve vlastnictví, případně správě státu, je rozhodující hospodaření a údržba ze strany resortu, pod který prvek spadá.

To je další případný posun, tedy efektivnější komunikace a spolupráce jednotlivých resortů, které jsou gestory pro jednotlivá odvětví kritických infrastruktur. Zde je samozřejmě zásadní otázka financování, která musí být řešena na státní úrovni zodpovědně a efektivně.

Východiska z analýz poukazují na nejrizikovější hrozby pro kritickou infrastrukturu jako celek, díky nim je možné sestavit žebříček zranitelností jednotlivých odvětví a dosáhnout tak určitého stupně ochrany. Z tohoto procesu vyplývá pak samotná údržba, což je primárně otázka financí.

Závěr

Na závěr bychom rádi znovu připomněli, že infrastruktury musí být chápány systémově a jejich řízení společně s kontrolou by mělo být založeno na zkušenostech a znalostech o proměně těchto systémů samotných. V současné době je v ČR téměř 2000 prvků kritické infrastruktury, z toho 8 prvků náleží kritické infrastruktuře evropské.

Cílem je snižovat zranitelnost a zvyšovat připravenost a rychlost obnovy po selhání kritické infrastruktury. Receptem jsou plány, programy a vyhodnocování předchozích situací, které mohou být vodítkem do budoucna. Efektivní financování je samozřejmě otázka nejen v této problematice.

Významný posun k navýšení bezpečnosti a odolnosti sledujeme v efektivním provázání státní složky se sektorem nestátním, tedy soukromými bezpečnostními službami.

V neposlední řadě by měla být zajištěna občanská pomoc, minimálně seznámení obyvatel s prevencí a s nouzovými plány pro krizové stavy v oblasti selhání kritické infrastruktury.

Zdroje

ANTUŠÁK, Emil. *Krizový management: hrozby – krize – příležitosti*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-80-7357-488-8.

KAVAN, Štěpán. *Bezpečná společnost – aktuální otázky krizového managementu*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2015. ISBN 978-80-87472-85-9.

PROCHÁZKOVÁ, Dana. *Základy řízení bezpečnosti kritické infrastruktury*. Praha: České vysoké učení technické v Praze, 2013. ISBN 978-80-01-05245-7.

REKTOŘÍK, Jaroslav. *Krizový management ve veřejné správě: teorie a praxe*. Praha: Ekopress, 2004. ISBN 80-86119-83-1.

PROCHÁZKOVÁ, Dana. *Strategic Safety Management* [online]. 13. 6. 2013 [cit. 15. 5. 2016]. Dostupný na WWW: <http://www.population-protection.eu/prilohy/casopis/15/112.pdf>

MERHAUT, Marek. *Ochrana kritické infrastruktury*. *Security magazin* [online]. 2021 [cit. 2022-07-03]. Dostupné z: <https://www.securitymagazin.cz/security/ochrana-kriticke-infrastruktury-1404067837.html>

Obecné podmínky vzniku smlouvy

Formation of the Contract

JIŘÍ NOVOTNÝ¹

Abstrakt

Základním právním institutem práva soukromého, kterým účastníci právních vztahů mezi sebou zakládají vzájemná práva a povinnosti, je smlouva. Smlouvou strany vytvářejí pravidla, kterými se má jejich vzájemný vztah upravovat a kterými se mají strany řídit. Limitem takto vytvořeného autonomního práva mezi subjekty je však soulad jejího obsahu s právním řádem. Smlouva, ačkoli není pramenem práva, je právotvornou z toho důvodu, že v mezích kogentního práva vytváří práva a závazky mezi smluvními stranami. Smlouva je současně metodou regulace právních vztahů. Nezbytným ke vzniku smlouvy a vzniku právních následků je nejen souhlas smluvních stran s jejím obsahem, ale především splnění předpokladů pro vznik smlouvy. Na úrovni Unie se již před přelomem tisíciletí pracovalo na smluvních pravidlech pro řádné fungování vnitřního trhu, jejichž výsledkem byla publikace návrhu společného referenčního rámce (DCFR) v roce 2008, který obsahuje zejména zásady, definice a modelová pravidla sestavená s cílem zvýšit soudržnost *acquis* Společenství v oblasti smluvního práva. Článek se věnuje úvahám autorů DCFR nad obecnými pravidly pro vznik smlouvy.

Klíčová slova

DCFR, smlouva, EU, občanské právo hmotné, pravidla a zásady, vznik smlouvy

Abstract

The basic legal institute of private law, by which participants in legal relations establish mutual rights and obligations between themselves, is a contract. The parties' contract creates the rules by which their mutual relationship is to be regulated and which the parties are to follow. However, the limit of such an autonomous right between subjects is the compliance of its content with the legal order. The contract, although it is not a source of law, is legally binding for the reason that it creates rights and obligations between the contracting parties within the limits of mandatory law. At the same time, the contract is a method of regulating legal relations. Necessary for the creation of a contract and the creation of legal consequences is not only the consent of the contracting parties, but above all the fulfillment of the prerequisites for the creation of a contract. At the level of the Union, already before the turn of the millennium, work was being done on contractual rules for the proper functioning of the internal market, the result of which was the publication of the draft Common Framework of Reference (DCFR) in 2008, which contains in particular principles, definitions and model rules drawn up with the aim of increasing the coherence of the Community *acquis* in the field of contract law. The article is devoted to the considerations of the authors of the DCFR on the rules for the formation of a contract.

1 JUDr. et PhDr. Jiří Novotný, Ph.D., Vysoká škola finanční a správní, a. s.

Key words

DCFR, contract, EU, civil law, rules and principles, creation of a contract

DOI

<http://dx.doi.org/10.37355/fvpk-2023/3-06>

Úvod

Na obsahu návrhu společného referenčního rámce (DCFR) je kromě skutečnosti, že je tento významným akademickým počinem, podstatná i skutečnost, že autoři návrhu, resp. členové jednotlivých studijních a pracovních skupin, nebyli přímo spojeni s určitým státem či mezinárodní organizací, ale pocházeli z různých míst a působili na univerzitách v různých členských státech Unie.² Tato důležitá skutečnost dovolila v podobě návrhu společného referenčního rámce sumarizovat principy, definice a vzorová pravidla smluvního práva, na základě zkušeností a znalostí členů Komise z platných norem, soudních rozhodnutí, obyčejů a zvyklostí z území několika evropských států. Sumarizace a vznik koncepce principů, které v sobě spojuje průnik norem, obyčejů, soudních rozhodnutí principů a pravidel z několika členských států dává předem zřetelnou naději, že návrh společného referenčního rámce bude obsahovat principy a pravidla přijatelné pro širší evropskou populaci.³ Obsah návrhu odpovídá schématu nastaveným Komisí v rámci Akčního plánu v roce 2003, jehož cílem bylo především zvýšit soudržnost *acquis* Společenství v oblasti smluvního práva, podporovat vypracování obecných smluvních podmínek pro celou EU a dále zkoumat, zda problémy v oblasti evropského smluvního práva mohou vyžadovat řešení, která nejsou specifická pro daný sektor, jako je volitelný nástroj.⁴ Hlavním návrhem zmíněného Akčního plánu však bylo vytvořit společný rámec pravidel smluvního práva pro EU. V říjnu roku 2004 Komise zveřejnila další dokument s označením „Evropské smluvní právo a revize *acquis*: cesta vpřed“, prostřednictvím kterého bylo navrženo, aby společný referenční rámec (CFR) poskytoval „základní zásady, definice a vzorová pravidla“, což by mohlo napomoci zlepšení stávajícího *acquis communautaire*, a současně by tvořil základ volitelného právního nástroje v případě, že by bylo rozhodnuto o vytvoření takového nástroje.⁵ Modelová pravidla pak měla být hlavním obsahem CFR a měla sloužit jako vodítko pro zákonodárce jednotlivých členských států. DCFR je reakcí na vyjádření a požadavky Komise a obsahuje návrhy zásad, definic a vzorových pravidel.⁶

2 Např.: prof. O. Lando pocházel z Kodaně, členové skupiny vedené Barem pocházeli či pracovali ve Spolkové republice Německo a Rakousku, Nizozemí.

3 DCFR je výsledkem více než 25 let trvající spolupráce právníků ze všech členských států EU. Počátky spolupráce sahají až do roku 1982, kdy byla zřízena Komise pro evropské smluvní právo (CECL).

4 *Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – A more coherent European contract law – An action plan*. Úř. věst. C 63, 15. 3. 2003, s. 1–44.

5 *Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – European Contract Law and the revision of the *acquis*: the way forward* /* COM/2004/0651 final */.

6 Bar, Christian von, Eric M. Clive and Hans Schulte-Nölke (ed.). *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Complete text version*. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (*Acquis Group*)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016, s. 30.

Návrh společného referenčního rámce obsahuje zásady, definice a vzorová pravidla evropského práva soukromého. Právě předkládaná pravidla byla sestavena jako návrh na zpracování „politického“ referenčního rámce (CFR), který byl původně požadován Komisí v rámci Plánu na soudržnější evropské smluvní právo z ledna 2003. Předkládaná pravidla DCFR představují akademický, nikoli politický text, který vychází z iniciativy evropských právních vědců. Pravidla DCFR tak představují závěr více než desetiletí nezávislého výzkumu a spolupráce akademiků s odbornými znalostmi v oblasti soukromého práva, srovnávacího práva a práva Evropského společenství. DCFR navazuje na zásady evropského smluvního práva, avšak jeho rozsah je mnohem širší. Zásady evropského smluvního práva se vztahovaly především k pravidlům o tvorbě, platnosti, výkladu a obsahu smluv a jiných právních aktů, ale také k pravidlům o uspokojení závazků a dále pak k pravidlům týkajícím se nápravných opatření při neplnění povinností, která byly později doplněna o pravidla vztahující se k právům a povinnostem podle soukromého práva obecně.

V tomto ohledu návrh společného referenčního rámce předkládá i vzorová pravidla pro jednotlivé druhy smluv (Kniha IV) a dále pak i oblast mimosmluvních závazků a otázky vztahující se k věcem. Právě mimosmluvní závazky dle DCFR zahrnují další práva a povinnosti soukromého práva v rozsahu jeho působnosti, i když nevyplývají přímo ze smlouvy samotné, neb určitá práva a povinnosti vznikají z bezdůvodného obohacení, poškození způsobeného jinému, jednání bez právního důvodu či intervence do cizích záležitostí. Právě práva a povinnosti z těchto případů se vztahují k právním vztahům k určitým věcem, tedy těm subjektům, které mají k věcem určitá práva, která je potřeba chránit. Pojem zásadních principů je pojat s ohledem na zmíněná sdělení Komise tak, že návrh společného referenčního rámce nevnímá soukromé právo, a zejména smluvní právo, pouze jako prostředek vyvážení soukromoprávních vztahů mezi fyzickými a právnickými osobami, ale především navrhuje nápravu případného selhání trhu s tím, že soukromé právo je jednou z těchto oblastí právní regulace, která by měla být založena na hluboce zakořeněných principech.

Návrh společného referenčního rámce je akademický text a tím, že obsahuje modelová pravidla pro několik oblastí soukromého práva, jeho rozsah přesahuje smluvní právo, které bylo hlavním zájmem Komise a Evropského parlamentu. Návrh společného referenčního rámce byl nesprávně popisován jako zárodek evropského občanského zákoníku a v současné době neexistují žádné návrhy na vytvoření občanského zákoníku pro členy EU. Není ani jisté, zda v budoucnu vůbec bude politická vůle přistoupit k dalším harmonizačním opatřením v oblasti smluvního práva. Kromě zmíněného nepovinného nástroje se počítalo s tím, že společný referenční rámec bude užíván jako soubor nástrojů pro zákonodárce jednotlivých členských států, který bude užíván především při návrzích nových právních předpisů EU v oblasti soukromého práva nebo při změnách stávajících ustanovení. Návrh společného referenčního rámce nebyl doposud přijat jako oficiální nástroj Komise ani žádné jiné evropské instituce.⁷

7 NOVOTNÝ, J. *Proměna principu smluvní svobody ČR pod vlivem evropské integrace*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2023. s. 22. ISBN 978-80-7676-709-6.

Vznik smlouvy dle národní právní úpravy

Právo soukromé upravuje společenské vztahy na základě rovnosti účastníků, primární snahou je ochrana zájmu jednotlivce. Tvoří jej především normy dispozitivní. Významný prvek při vzniku soukromoprávního vztahu mezi účastníky tvoří konsensus. Metodou regulace právních vztahů je smlouva.⁸ Základním právním institutem práva soukromého je smlouva,⁹ kterou účastníci právních vztahů mezi sebou zakládají vzájemná práva a povinnosti. Smlouvou strany vytvářejí pravidla, kterými se má jejich vzájemný vztah upravovat a kterými se mají strany řídit.¹⁰ Rozhodujícím v tomto ohledu je souhlas smluvních stran ohledně obsahu smlouvy a jeho právních následků.¹¹ Limitem takto vytvořeného autonomního práva mezi subjekty je však soulad jejího obsahu s právním řádem. Smlouva, ačkoli není pramenem práva, je právotvornou z toho důvodu, že v mezích kogentního práva vytváří práva a závazky mezi smluvními stranami. Dle Knappa jde o základní a nejvýznamnější pramen práva autonomního.¹² Autonomie vůle je zřetelná zvláště v případě, kdy je uzavírána jiná než právní normou předvídaná (typická) smlouva, prostřednictvím které smluvní strany vyslovují vůli upravit si právní vztah jiný, než jaký obecná právní úprava předpokládá. I v takovém případě platí, že autonomní úprava daná smlouvou nesmí odporovat kogentním normám.¹³ Smluvní volnost v rámci práva soukromého zaručuje svobodu utváření obsahu normy a svobodu rozhodnutí o uzavření smlouvy.¹⁴

Dle občanského zákoníku smlouvou projevují strany vůli zřídit mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy. Smlouva je uzavřena, jakmile si strany ujednaly její obsah (§ 1725). V mezích právního řádu je stranám ponecháno na vůli svobodně si smlouvu ujednat a určit její obsah. Zmíněné ustanovení o smlouvách se použijí přiměřeně i na projev vůle, kterým se jedna osoba obrací na osoby jiné, ledaže to vylučuje povaha projevu vůle nebo zákon (§ 1724). Předchozí občanský zákoník ke vzniku smlouvy uváděl, že smlouva je uzavřena okamžikem, kdy přijetí návrhu na uzavření smlouvy nabývá účinnosti. Mlčení

8 KINDL, Milan a kol. *Občanský zákoník: praktický komentář*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2019. s. 9. *ISBN 978-80-7380-742-9*.

9 Pozn. smlouvu jako základní institut soukromého práva právní řády nedefinují. Existence tohoto institutu se předpokládá. TICHÝ, Luboš. *Obecná část občanského práva*. Vyd. 1. V Praze: C. H. Beck, 2014. xviii, s. 184. *Právní praxe*. *ISBN 978-80-7400-483-4*.

10 Hegel v této souvislosti uvádí, že smlouva vychází z libovůle; identické vůle, která smlouvou vstupuje do jsoucna, je jen vůle kladená jejich prostřednictvím, tedy jen společná; předmětu smlouvy jako jednotlivé vnější věci, neboť jen taková je podřízena jejich pouhé libovůli vzdát se jí. HEGEL, Georg Wilhelm Friedrich. *Základy filosofie práva*. Překlad Vladimír Špalek. Vydání 1. Praha: Academia, 1992. s. 110. *Filosofická knihovna*. *ISBN 80-200-0296-0*.

11 TICHÝ, Luboš. *Obecná část občanského práva*. Vyd. 1. V Praze: C. H. Beck, 2014. xviii, s. 184. *Právní praxe*. *ISBN 978-80-7400-483-4*.

12 Úprava daná smlouvou nesmí odporovat právním normám kogentním. KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1995. xvi, s. 144. *Beckovy právnické učebnice*. *ISBN 80-7179-028-1*.

13 Nepojmenovaná smlouva (*contractus innominati*). KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1995. xvi, s. 144. *Beckovy právnické učebnice*. *ISBN 80-7179-028-1*.

14 KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1995. xvi, s. 144. *Beckovy právnické učebnice*. *ISBN 80-7179-028-1*.

nebo nečinnost samy o sobě neznamenají přijetí návrhu (§ 44). Právní úkon musel být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně, jinak byl neplatný (§ 37). Projev vůle směřující k uzavření smlouvy, jenž byl určen jedné nebo více určitým osobám, byl návrhem na uzavření smlouvy (dále jen „návrh“), jestliže byl dostatečně určitý a vyplývala z něj vůle navrhovatele být vázán v případě jeho přijetí (§ 43a).¹⁵ K formě smlouvy současný občanský zákoník uvádí, že pokud byla smlouva uzavřena slovy, musí být z okolností zřejmá vůle stran ujednat její náležitosti; přitom se přihlédne nejen k chování stran, ale i k vydaným ceníkům, veřejným nabídkám a jiným dokladům (§ 1756). Po uzavření smlouvy mezi stranami v jiné formě než písemné je stranám ponecháno na vůli, zda si obsah smlouvy v písemné formě potvrdí. Učiní-li tak při podnikání stran jedna z nich vůči druhé v přesvědčení, že její potvrzení zachycuje obsah smlouvy věrně, platí smlouva za uzavřenou s obsahem uvedeným v potvrzení, i když vykazuje odchylky od skutečně ujednaného obsahu smlouvy. To platí jen v případě, že odchylky uvedené v potvrzení mění skutečně ujednaný obsah smlouvy nepodstatným způsobem a jsou takového rázu, že by je rozumný podnikatel ještě schválil, a za podmínky, že druhá strana tyto odchylky neodmítne. Toto pravidlo se použije i v případě, že smlouva byla uzavřena při podnikání jedné ze stran a její obsah potvrdí druhá strana (§ 1757). Dohodnou-li se však strany, že pro uzavření užijí určitou formu, předpokládá se, že nechtějí být vázány, nebude-li tato forma dodržena. To platí i tehdy, projeví-li jedna ze stran vůli, aby smlouva byla uzavřena v písemné formě (§ 1758).¹⁶

Obecné podmínky vzniku smlouvy dle DCFR

Návrh společného referenčního rámce (dále jen „DCFR“) pravidla pro vznik smlouvy formuloval ve třech oddílech čtvrté kapitoly Knihy II. Modelová pravidla byla rozvržena do oddílů zahrnujícího obecná ustanovení, oddílů zahrnujícího pravidla pro nabídku a její přijetí a oddílů, který zahrnuje modelová pravidla pro jiné právní akty. První oddíl (obecná ustanovení) zahrnuje celkem pět modelových pravidel, kromě úvodního ustanovení, které stanoví dvě základní podmínky pro uzavření smlouvy, předkládají modelová pravidla DCFR ustanovení o záměru smluvních stran, ustanovení o dostatečné shodě smluvních stran, slučovací ustanovení a ustanovení o změně smlouvy pouze v určité formě.

1) Požadavky na uzavření smlouvy:

Smlouva je uzavřena bez dalších požadavků, pokud strany: a) mají v úmyslu uzavřít závazný právní vztah nebo dosáhnout jiných právních účinků; b) dosáhly dostatečné dohody.

Smlouva: pojem smlouva se dle pravidel DCFR vztahuje na jakoukoli dohodu mezi dvěma nebo více stranami, která má za následek vznik závazného právního vztahu, nebo která má za následek jiný účinek, kterým je změna nebo ukončení práv nebo povinností stávajících nebo postoupení či vzdání se práv. Pojem smlouvy dle pravidel zahrnuje nejen případy, kdy mají v rámci smluvního vztahu obě strany vzájemná práva a povinnosti, ale také případy, kdy povinnosti má pouze jedna smluvní strana. Zmíněné ustanovení smlouvu

¹⁵ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

nedefinuje, avšak stanoví pouze požadavky na její uzavření. Pravidla stanoví pro uzavření smlouvy dvě podmínky. První podmínkou je úmysl smluvní strany uzavřít závazný právní vztah nebo úmysl dosáhnout změny současného právního stavu. Druhou podmínkou je dosažení dostatečné vzájemné dohody.¹⁷

Smluvní strany: předpokládá se, že pro uzavření smlouvy budou existovat dvě nebo více smluvních stran. Smlouva je tak považována za dvoustranný či vícestranný právní akt.

Záměr smluvních stran: přítomnost úmyslu uzavřít závazný právní vztah nebo vyvolat další právní účinky slouží k odlišení smlouvy od takových dohod, jako jsou dle autorů společenské (sociální) závazky nebo pouhá prozatímní porozumění dosažená v průběhu vyjednávání. Tato zásada tak ponechává stranám i nadále otevřenou možnost jednat podle jejich předchozích dohod, ačkoli si strany výslovně nepřejí, aby takové jejich ujednání bylo právně závazným (smlouvou). Není nutné, aby obě strany měly v úmyslu přijmout závazky vyplývající ze smlouvy. Obě strany musí mít v úmyslu uzavřít závazný právní vztah nebo dosáhnout právního stavu jiného, tedy změny současného stavu. Výsledkem může být i smlouva, i když podle ní bude mít povinnost pouze jedna smluvní strana. Smlouva bude existovat i v případě, že záměrem bylo přinést závazný právní výsledek okamžitě a přímo, bez jakýchkoli dalších povinností, které by byly určovány následovně nebo dodatečně. Záměr strany se zjistí z prohlášení nebo chování strany, tak jak je srozumitelný druhé straně.

Požadavek dostatečné shody: požadavek na přítomnost dohody stran slouží k odlišení uzavřeného závazku nejen od předchozích jednání, na kterých doposud nebyla shoda, ale také slouží k odlišení uzavřeného závazku od jednostranných projevů vůle, nad kterými nebyla doposud žádná dohoda mezi stranami. K dostatečné shodě může dle autorů DCFR dojít přijetím nabídky druhé strany, souhlasem s podmínkami, které byly vypracovány třetí stranou, nebo i jiným způsobem. Přijetí může být výslovné nebo může být učiněno způsobem, který smluvní strana, která nabídku činila, bude očekávat, či pro ni bude dostatečně zřejmý jako přijetí nabídky. Samotná existence dohody smluvních stran, která není dostatečně určitá, či je obecná či neurčitá, nebude působit dostatečnou shodu na obsahu smlouvy. Shoda na obsahu smlouvy musí být „dostatečná“, což znamená, že musí dojít k dostatečné shodě na obsahu smlouvy.

Žádné další požadavky: k uzavření smlouvy postačuje existence dvou nebo více stran, relevantní úmysl stran a dostatečná dohoda na obsahu. Není potřeba žádných dalších požadavků. Obdobně není požadována žádná (předepsaná) forma jednání, s výjimkou případů, kdy je forma výslovně stanovena. Na uzavření smlouvy nemá žádný vliv hodnota jednotlivých plnění, zejména pak skutečnost, pokud jedna strana poskytuje plnění výrazně větší hodnoty než druhá strana. Modelová pravidla výslovně nestanoví požadavek na příčinu nebo kauzu smlouvy. Dle pravidel není nutné, aby nastala příčinná souvislost s plněním druhé strany, či aby se protiplnění uskutečnilo, a ani není nutné, aby mělo plnění reálnou hodnotu.

Jiné další požadavky k uzavření smlouvy nejsou nezbytné v moderním modelu smluvních pravidel. Zajištění ochrany smluvní strany (např. proti nespravedlivému vykořisťování)

17 Book II.–4:101: Requirements for the conclusion of a contract.

je pak obsahem dalších pravidel.¹⁸ Skutečnost, že nejsou dány žádné další požadavky na uzavření smlouvy, neznamená, že uzavření smlouvy nemůže být stranami učiněno v rozporu s pravidly a nemohou zde být některé důvody neplatnosti, jako např. vada projevu vůle, absence souhlasu nebo porušení zákona.¹⁹

2) Určení záměru:

Úmysl strany uzavřít závazný právní vztah nebo snaha dosáhnout jiných právních účinků se určuje z prohlášení nebo jednání strany, podle toho, jak byly druhé straně srozumitelné.

Záměr je pravidly DCFR specifikován jako úmysl smluvní strany vstoupit do závazného právního vztahu nebo snaha dosáhnout jiných právních účinků, která se určí z prohlášení nebo jednání strany tak, jak bylo prohlášení nebo jednání strany druhé straně srozumitelné.²⁰ Strany obvykle při vyjednávání činí předběžná prohlášení, která předcházejí uzavření smlouvy, kdy při takovém předběžném prohlášení však strana ještě nenaznačuje žádný úmysl být v této fázi vázána smlouvou. Smluvní strana může také učinit prohlášení, kterým se snaží předem objasnit, že bude vázána pouze morálně či jinak, avšak nikoli právně. Takové prohlášení smluvních stran bude nutné vždy řádně interpretovat. Ve skutečnosti však může být obtížné rozlišovat mezi nezávazným sdělením (např. dopisem) o záměru nebo sdělením, které má být právně závazné a které, pokud bude přijato, povede k uzavření smlouvy. Prohlášení smluvní strany může být ale i v některých případech výzvou pro jednu nebo více dalších osob, aby učinily nabídku k uzavření smlouvy. Zmíněné příklady sdělení či prohlášení smluvní strany však nezpůsobí vznik smlouvy a nedají vzniknout povinností osobě, která je učinila. Mohou však vyvolat takové účinky později, pokud smluvní strana učinila nabídku k uzavření smlouvy, či následně nabídku přijala, pokud dohodnuté podmínky odkazují na taková předchozí sdělení.

Specifikace záměru: úmysl smluvní strany uzavřít závazný právní vztah nebo dosáhnout jiného právního účinku je třeba určit z prohlášení nebo jednání strany, tak jak takovému prohlášení či jednání druhá strana porozuměla. Toto pravidlo je plně v souladu s obecným pravidlem o výkladu jednostranných právních aktů.²¹ Toto pravidlo je běžně součástí právních řádů jednotlivých členských států Unie. Prohlášení nebo jednání strany lze však posoudit i opačným pravidlem (jiným přístupem), podle kterého smluvní strana může následně prokázat, že i přes zjevný záměr neměla skutečný záměr smlouvu uzavřít. V takovém případě by smlouva nebyla uzavřena. Odpovědnost smluvní strany by pak pramenila z nedbalosti či případně z odpovědnosti za uvedení jiné osoby v omyl. Autoři

18 Book II.–7:207: Unfair exploitation. (1) A party may avoid a contract if, at the time of the conclusion of the contract: (a) the party was dependent on or had a relationship of trust with the other party, was in economic distress or had urgent needs, was improvident, ignorant, inexperienced or lacking in bargaining skill and (b) the other party knew or could reasonably be expected to have known this and, given the circumstances and purpose of the contract, exploited the first party's situation by taking an excessive benefit or grossly unfair advantage.

19 Book II Chapter 7: Grounds of invalidity.

20 Book II.–4:102: How intention is determined.

21 Book II.–8:201: General rules.

DCFR se přiklonili k první možnosti, kdy se pro rozvoj trhu zdá smysluplnější řídit se prvním přístupem a považovat smluvní stranu odpovědnou za uzavření smlouvy v rozsahu toho, co z prohlášení nebo jednání této strany bylo druhé straně srozumitelné.

mlčení nebo nečinnost: mlčení či nečinnost obecně stranu nezavazují.

Autoři v rámci tohoto pravidla poukazovali na skutečnost, že tehdejší ust. § 43a občanského zákoníku, podle kterého projev vůle směřující k uzavření smlouvy, jenž je určen jedné nebo více určitým osobám, je návrhem na uzavření smlouvy, jestliže je dostatečně určitý a vyplývá z něj vůle navrhovatele, aby byl vázán v případě jeho přijetí; a dále pak na ust. § 37 tehdejšího občanského zákoníku, podle kterého právní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný. Zde spočinul poukaz autorů DCFR na „projev vůle“, který byl dle jejich mínění jako objektivní faktor rozhodujícím. V této souvislosti autoři doplňovali, že absence vážné vůle musí být objektivně rozpoznatelná.²²

3) Dostatečná shoda:

(1) Shoda je dostatečná, pokud: a) smluvní strany dostatečně definovaly podmínky pro účinnost smlouvy; nebo b) podmínky smlouvy nebo práva a povinnosti stran ze smlouvy vyplývající mohou být dostatečně určeny. (2) V případě že jedna ze stran odmítne uzavřít smlouvu z důvodu, že se strany nedohodly na konkrétní záležitosti smlouvy, není smlouva uzavřena, dokud není dosažena dohoda na této konkrétní záležitosti.

Dostatečný obsah dohody: pro existenci smlouvy musí existovat dohoda stran na obsahu smlouvy. Jakýkoli dokument obsahující práva a povinnosti smluvních stran či jakkoli jinak zachycený obsah smlouvy nebude nikdy smlouvou, pokud nebude obsahovat souhlas strany s jejím obsahem. Bez podpisu strany smlouvy bude jakýkoli dokument pouze nabídkou, dokud s obsahem takového dokumentu či písemnosti neprojeví strana souhlas. Nepostačuje však jakýkoli souhlas strany způsobem: „tímto uzavíráme smlouvu“. Je nezbytné projevit souhlas s obsahem smlouvy. Obdobně není dostačující souhlas s předmětem smlouvy nebo cenou, jak bývá v některých právních řádech obvyklé, nezbytný je souhlas s obsahem smlouvy, tedy souhlas s obsahem smlouvy, který však může být učiněn i dodatečně. Obsahem je míněna specifikace práv a povinností jednotlivých stran smlouvy.²³

Podmínky definované stranami: strany si mohou samy stanovit podmínky smlouvy s dostatečnou přesností. Odstavec první písm. a) představuje test dostatečného určení podmínek smlouvy. Shoda na obsahu smlouvy je dostatečná, pokud smluvní strany dostatečně definovaly podmínky, a tyto jsou způsobilé uvést obsah smlouvy v účinnost. Toto pravidlo je nezbytné u smluv, jejichž obsah není definován právním předpisem (typová smlouva), ani zvyklostmi či obvyčejem. Většina smluv, které jsou uzavírány, patří ke známým a obvyklým typům smluv, u kterých postačuje dohodnout jen základní náležitosti takové smlouvy a případně chybějící obsah se posoudí podle právní úpravy takové typové smlouvy. Pokud však strany mezi sebou nedohodnou další podmínky,

²² Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²³ Book II.–4:103: Sufficient agreement.

bude o těchto rozhodováno dle DCFR podle obecných pravidel uvedených v kapitole deváté (Obsah a účinky smluv) knihy druhé.²⁴ Chybějící obsah smlouvy však může být určován také pomocí zvyklostí a zavedených postupů mezi stranami.

Nezbytné podmínky: dohoda na uzavření smlouvy (dohoda na smlouvě) je sama o sobě závaznou, z čehož pramení povinnost pro obě strany vždy dokončit plánované jednání. Strany však nemají povinnost se dohodnout a smlouvu uzavřít. Strana může považovat některou podmínku smlouvy za tak zásadní, že souhlas s obsahem smlouvy bude záviset z její strany na shodě na této okolnosti. Příkladem může být cena např. zboží, jež obvykle bývá rozhodujícím faktorem smlouvy kupní. Avšak i jiné okolnosti, které obvykle nebývají podstatnými, mohou pro některou stranu být zásadní. Strana, která učinila jednu či více takových okolností nezbytných pro udělení svého souhlasu s obsahem smlouvy, však může přijmout plnění zamýšlené smlouvy druhou stranou. V tomto případě smlouva je považována za uzavřenou a na chybějící ujednání, byť pro jednu stranu podstatné, se použije postup podle obecných pravidel. Přestože se tedy obě strany nedohodly na všech podmínkách smlouvy, mohou se dohodnout na zahájení plnění. V takovém případě se bude předpokládat, že strany zamýšleli smlouvu uzavřít a chybějící obsah bude doplněn podle obecných principů tak, aby platnost smlouvy mohla být zachována.

4) Slučovací doložka:

(1) Pokud smluvní dokument obsahuje individuálně sjednanou doložku, podle které dokument zahrnuje všechny podmínky smlouvy (ustanovení o sloučení), všechna předchozí prohlášení, ujednání nebo dohody, které nejsou obsaženy v dokumentu, nejsou součástí smlouvy. (2) Pokud slučovací doložka není sjednána stranami individuálně, předpokládá se, že úmyslem stran bylo nezahrnout jejich předchozí prohlášení ujednání nebo dohody do obsahu smlouvy. Toto pravidlo nesmí být vyloučeno ani omezeno. (3) K interpretaci smlouvy lze použít předchozí prohlášení stran. Toto pravidlo nesmí být vyloučeno nebo omezeno, s výjimkou individuálně ujednaného ustanovení. (4) Strana může být v rozsahu prohlášení nebo jednání vyloučena z uplatňování slučovací doložky v tom rozsahu, v jakém druhá strana přiměřeně spoléhala na taková prohlášení nebo jednání.

Slučovací ustanovení: při uzavírání smlouvy se strany někdy dohodnou na tom, že smlouva obsahuje úplnou jejich dohodu a dřívější prohlášení a dohody nebudou brány v úvahu. Předkládané slučovací ustanovení bude zvláště užitečné v těch případech, kdy stranou uvedený závazek (slib) nebude následně respektován. Slučovací ustanovení, která bylo takto stranami individuálně sjednáno, zabraňuje užití předchozích prohlášení a dohod, které nejsou ve smlouvě výslovně obsaženy. Účinek takové doložky však nezabavuje předchozí prohlášení nebo dohody jakékoli relevance: mohou být stále používány jako prostředek k výkladu písemné smlouvy.²⁵

Slučovací ustanovení se tak nebude vztahovat na předchozí dohody nebo prohlášení, která, ačkoli byla stranami před uzavřením smlouvy učiněna, nebudou mít vliv na obsah smlouvy. Pokud však bude mít předsmluvní dohoda stran významnou souvislost s uzavřenou smlouvou, a strany přesto tuto jejich předsmluvní dohodu do obsahu smlouvy

²⁴ Např. ustanovení II.–9:104, II.–9:108, IV.A.–2:201.

²⁵ Book II.–4:104: Merger clause.

výslovně nezahrnou, použijí se na takový případ pravidla slučovacího ustanovení.

Uvedené lze demonstrovat na příkladu, kdy se během jednání o prodeji nemovitých věcí strany ústně dohodly, že prodávající odstraní nevzhledné boudy z přilehlých pozemků či jinak okolní pozemky uklidí. Tuto dohodu však strany výslovně neuvedenou ve smlouvě o převodu vlastnického práva. Kupující z tohoto důvodu na základě uzavřené smlouvy nemůže požadovat, aby prodávající své povinnosti splnil. Pokud strany však ve smlouvě slučovací ustanovení individuálně nesjednají, aplikuje se vyvratitelná domněnka, že strany zamýšlely, aby jejich předchozí prohlášení a dohody pouze nebyly součástí smlouvy o převodu vlastnického práva (odst. 2).

Právě pro případy, kdy strany užívají standardní formuláře smluv, ve kterých může být slučovací doložka obsažena, musí mít strana možnost prokázat, že cílem ustanovení o sloučení není zahrnout konkrétní povinnost druhé strany, který byla učiněna ústně nebo v jiné písemnosti. Princip, podle kterého by ujednaná slučovací doložka vždy bránila možnosti domáhat se předchozích slibů či prohlášení, by bylo příliš rigidní a mohlo by často vést k výsledkům, které by nebyly v souladu s dobrou vírou a oprávněným očekáváním.

Slučovací ustanovení nebrání však tomu, aby se předsmělní prohlášení a výroky stran použily k výkladu smlouvy. Toto pravidlo uvedené ve třetím odstavci se vztahuje také na individuálně sjednané slučovací ustanovení, avšak v takto individuálně sjednané slučovací doložce se strany mohou dohodnout jinak. Ustanovení vychází z obdobné zásady uvedené v Principech UNIDROIT.²⁶

5) Změna smlouvy pouze v určité formě:

(1) Ujednání stran ve smlouvě, které vyžaduje, aby obsah smlouvy nebo závazek, který ze smlouvy vyplývá, byl změněn nebo ukončen pouze v určité formě, zakládá pouze domněnku, že jakákoli dohoda stran na změně či ukončení smlouvy není právně závazná, pokud nemá takovou ujednanou formu. (2) Strana může být vyloučena z uplatňování takové podmínky na své prohlášení nebo jednání v tom rozsahu, v jakém druhá strana přiměřeně spoléhala na prohlášení nebo jednání strany.

Předkládané pravidlo o změně či ukončení smlouvy pouze v určité formě předkládá vyvratitelnou domněnku, že jakákoli jednání stran učiněná v jiné, než jimi stanovené formě, nejsou zamýšlena jako právně závazná. Uzavírané smlouvy obvykle obsahují ujednání, které stanoví, že změna nebo ukončení smlouvy, musí být učiněna v určité formě. Důsledné lpění na dodržení takového ujednání by bylo v rozporu s dobrými mravy a smluvní svobodou, zejména pak v rozporu s možností stran dohodnout se na užití jiné formy, pokud by následně změnily své názory. Podle zmíněného pravidla se užije ten postup, kdy v případě, že bude prokázáno, že obě strany souhlasily se změnou smluvních podmínek nebo s ukončením smluvního vztahu, ale nevyužily jimi ujednanou formu, mělo by být takové jejich ujednání platné a účinné. To dle pravidla platí i v případě,

²⁶ UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts. Article 2.1.17 (Merger clauses) A contract in writing which contains a clause indicating that the writing completely embodies the terms on which the parties have agreed cannot be contradicted or supplemented by evidence of prior statements or agreements. However, such statements or agreements may be used to interpret the writing.

že strany smlouvy individuálně sjednaly ustanovení, kterým se zavázaly nečinit změnu či ukončení smlouvy ústní formou.²⁷

Důvěra v jednání stran navzdory slučovacímu ustanovení nebo doložce „bez ústní úpravy“: pokud strany dosáhly vzájemné ústní dohody, například se ústně dohodly na úpravě smlouvy, která obsahuje slučovací ustanovení nebo ujednání „žádné ústní dohody“, a jedna strana bude přiměřeně spoléhat na jejich ústní dohodu, nebude možné se doložky „žádné ústní dohody“ druhou smluvní stranou dovolat, a to i přesto, že nebude prokázáno, že strany při ústní dohodě souhlasily, že se tato doložka nepoužije.

Příklad: uzavřená smlouva o dílo obsahuje obvyklé ustanovení „tato smlouva může být změněna pouze písemně s podpisem obou stran“. Při provádění díla se však strany na stavbě dohodnou na změně smlouvy představující další stavební práce, které má provést zhotovitel ve prospěch objednatele. Pokud jsou stavební práce zhotovitelem následně provedeny, obvykle nastává situace, kdy se zhotovitel dovolává odměny za práce provedené na základě ústní dohody, a objednavatel odměnu za tyto práce odmítá poskytnut s odkazem na ustanovení o písemné změně smlouvy, které zakazuje stranám činit změnu smlouvy jinou než písemnou formou. Na základě předloženého pravidla se zhotovitel své odměny za provedenou změnu díla z ústní dohody vůči objednateli dovolá, pokud prokáže souhlas objednatele s takovou ústní dohodou.²⁸

I toto pravidlo DCFR o změně smlouvy pouze v určité formě respektuje obvyklou doložku, podle které vyžaduje-li změna smlouvy určitou formu, nelze změnu smlouvy provést jiným způsobem. Tato doložka se však neuplatní v rozsahu, v jakém strany mezi sebou právně jednaly, tj. užití doložky se strana nedovolá, pokud druhá strana spoléhala na vzájemnou ústní dohodu. I toto pravidlo o změně smlouvy pouze v určité formě vychází z Principů UNIDROIT.²⁹

27 Book II. –4:105: *Modification in certain form only.*

28 Dle ust. § 1758 obč. zák.: „Dohodnou-li se strany, že pro uzavření užijí určitou formu, má se za to, že nechtějí být vázány, nebude-li tato forma dodržena. To platí i tehdy, projeví-li jedna ze stran vůli, aby smlouva byla uzavřena v písemné formě.“

29 UNIDROIT *Principles of International Commercial Contracts*. Article 2.1.18 (*Modification in a particular form*) A contract in writing which contains a clause requiring any modification or termination by agreement to be in a particular form may not be otherwise modified or terminated. However, a party may be precluded by its conduct from asserting such a clause to the extent that the other party has reasonably acted in reliance on that conduct.

Závěr

Modelová pravidla DCFR vytvořená sítí akademiků jsou založena na rozsáhlém srovnávacím výzkumu zahrnujícím přispěvatele ze všech členských států EU v době, kdy byl DCFR vypracován, spolu se stávajícími právními předpisy EU o soukromém právu a příslušnými mezinárodními nástroji, jako je Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. Cílem modelových pravidel DCFR je identifikovat nejlepší řešení pro obchodní vztahy napříč členskými státy EU. Kromě zmíněného nepovinného nástroje Komise počítala s tím, že modelových pravidel a zásad referenčního rámce bude užíváno jako souboru nástrojů pro zákonodárce jednotlivých členských států při návrzích nových právních předpisů EU v oblasti soukromého práva nebo při změnách stávajících ustanovení.

Předkládaný text zmiňuje obecná ustanovení modelových pravidel DCFR pro vznik smlouvy. Ačkoli pravidla DCFR nejsou právními normami, a tato lze považovat za tzv. „soft law“, lze upozornit na některé úspěšné řešení smluvních situací. Zejména jde o řešení situace, kdy strany dohodnou změnu smlouvy pouze určitou formou, a následně jimi dohodnutou formu nedodrží. Řešení navrhované pravidly DCFR je poměrně úspěšnější, než ust. § 1758 občanského zákoníku, když pravidla DCFR neumožní straně dovolat se ujednání o určité formě v rozsahu toho, na co druhá strana z prohlášení nebo jednání této strany spoléhala. Obdobně lze poukázat na úspěšné řešení případu, kdy strany v rámci smlouvy ujednají doložku, podle které smlouva zahrnuje všechny podmínky smlouvy (ustanovení o sloučení), ačkoli jedna ze stran na některé prohlášení či jednání stany, které nebylo výslovně ve smlouvě uvedeno, přiměřeně spoléhala.

Ačkoli návrh společného referenčního rámce nebyl doposud přijat jako oficiální nástroj Komise ani žádné jiné evropské instituce, lze jeho modelová pravidla a zásady považovat nejen za důležitý zdroj k prohloubení znalostí evropského soukromého práva a především pak inspiraci v případech, kdy bude nutné vyřešit otázky v oblasti soukromého práva.

Zdroje

BEJČEK, Josef a kol. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 1996. I, 535 s. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7179-781-4.

BEJČEK, Josef a kol. *Obchodní smlouvy: závazky v podnikání*. 1. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2015. xxxii, 507 stran. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-574-9.

BAR, Christian von, Eric M. CLIVE, Hans SCHULTE-NÖLKE and H. G. BEALE. *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR)*. Complete text version. [prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group)], Munich, Germany: Sellier, European Law Publishers, 2016.

BREMMER, Ian. *The End of the Free Market: Who Wins the War Between States and Corporations?* Portfolio, a member of Penguin Group (USA) Inc. 2010.

BUSCH, Danny, Ewoud HONDIUS, Hugo VAN KOOTEN and Harriët SCHELHAAS. *Principles of European Contract Law and Dutch Law: A Commentary*. Kluwer Law International, 2002. 450 s. ISBN 9789041117496.

COLLINS, H. *The Law of Contract*. Fourth edition, LexisNexis, 2003, p. 28–29. ISBN 13-978-0521606431.

Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – A more coherent European contract law – An action plan. Úř. věst. C 63, 15. 3. 2003, s. 1–44.

Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – European Contract Law and the revision of the acquis: the way forward. COM/2004/0651 final.

Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie Smlouva o Evropské unii (Konsolidované znění) Smlouva o fungování Evropské unie (Konsolidované znění) Protokoly Přílohy Smlouvy o fungování Evropské unie Prohlášení připojená k závěrečnému aktu mezivládní konference, která přijala Lisabonskou smlouvu podepsanou dne 13. prosince 2007 Srovnávací tabulky. Úř. věst. C 202, 7. 6. 2016, s. 1–388.

Listina základních práv Evropské unie. OJ C 326, 26. 10. 2012, p. 391–407.

NOVOTNÝ, J. *Proměna principu smluvní svobody ČR pod vlivem evropské integrace*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2023. 192 s. ISBN 978-80-7676-709-6.

RABAN, P. a kol. *Obchodní právo*. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 2020. 704 s. ISBN 978-80-87713-19-8.

RABAN, P. a kol. *Závazkové právo*. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 2019. 530 s. ISBN 978-80-87713-18-1.

RABAN, Přemysl a kol. *Občanské právo hmotné: relativní majetková práva*. Brno: Václav Klemm, 2013. 476 s. ISBN 978-80-87713-10-5.

RABAN, P., M. DITTRICH, B. DRYKOVÁ, P. TLOUŠŤOVÁ, V. HRUZOVÁ, A. RABANOVÁ a K. VALACHOVÁ. *Draft Common Frame of Reference (DCFR) – Návrh společného referenčního rámce verze leden 2008*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2008. 222 s. ISBN 978-80-87252-00-0.

TICHÝ, Luboš. *Obecná část občanského práva*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2014. xviii. 372 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-483-4.

The International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT): *Principles of International Commercial Contracts*. Rome, 2016.

ZIMMERMANN, Reinhard. *The Significance of the Principles of European Contract Law*. European Review of Private Law (ERPL), volume 28, no 3, pp. 487–496, September 2020, Max Planck Private Law Research Paper No 21/3.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

POKYNY PRO AUTORY/INSTRUCTIONS FOR AUTHORS:

Pokyny pro autory:

FORENZNÍ VĚDY, PRÁVO, KRIMINALISTIKA,

recenzovaný vědecký časopis, se zaměřením na právní vědu a praxi, kriminalistiku, vybrané forenzní disciplíny a bezpečnostní vědy. Jeho posláním je zveřejňovat výsledky vědecké, odborné a vědeckovýzkumné práce v uvedených oborech. V časopise budou uveřejňovány původní, aktuální a zajímavá témata, odrážející stav bádání v těchto oblastech vědy a praxe, splňující metodologické a normativní zásady vědeckých a odborných příspěvků, které mohou být předkládány v ČJ, SJ, AJ ve standardní struktuře. Vydavatel tím otvírá prostor k prezentování výsledků teoretické a výzkumné práce širokému okruhu domácích i zahraničních autorů.

Téma a obsah příspěvků posuzuje redakční rada a o jejich konečném zařazení rozhoduje šéfredaktor. Statě jsou uveřejněny výhradně na základě výsledků nezávislého recenzního řízení, přičemž do konečné verze statí jsou připomínky recenzentů zapracovány.

Autor předložením příspěvku vydavateli bezplatně poskytuje právo k jejich publikování v tištěné i elektronické podobě. Zároveň stvrzuje, že příspěvek vytvořil vlastní tvůrčí činností, neexistují k němu autorská práva třetích osob. Otisk povolen s písemným souhlasem vydavatele a při zachování autorských práv. Za původnost a pravdivost článků odpovídá autor.

Informace autorům

Rozsah příspěvku: 10 – 15 normostran včetně příloh.

Úprava textu: Příspěvek standardně členěný s úvodem, závěrem a literaturou, strany nečíslovat

Formát textu: doc., docx.

Typ písma: Times New Roman

Řádkování: jednoduché

Okraje: 2,5 cm

Zarovnání textu příspěvku: do bloku

Poznámky pod čarou: velikost 10, zarovnání vlevo, řádkování jednoduché

Označení tabulek, grafů, obrázků:

Tab. číslo Název tabulky – popis nad tabulkou, zarovnání vlevo

Graf. číslo Název grafu – popis pod grafem, zarovnání na střed

Obr. číslo Název obrázku – popis pod obrázkem, zarovnání na střed

Název příspěvku: velikost 14, tučné, zarovnání na střed

Jméno a příjmení autora (autorů): bez titulů, velikost 12, tučné, zarovnání na střed

Abstrakt: velikost 12, normál, rozsah max. 10 řádků

Klíčová slova: max. 8

Text příspěvku: velikost 12, normál, odstavce začínat tabulátorem

Nadpisy jednotlivých částí: velikost písma 12, tučné, psát od levého okraje. Od prvního řádku oddělit prázdným řádkem.

V závěru příspěvku uvést kontaktní adresu: jméno a příjmení autora (autorů) včetně titulů, vědecko-pedagogických hodností, názvu a adresy pracoviště, e-mailové adresy

Citování dle normy ČSN ISO 690: 2011

V příspěvku doporučujeme citovat formou **průběžných poznámek**, nebo **formou jméno-datum (harvardský systém)**. V případě průběžných poznámek na bibliografické citace odkazujeme pořadovým číslem poznámky. Číslo musíme odlišit od vlastního textu použitím horního indexu. Seznam bibliografických odkazů je řazen podle abecedy a musí obsahovat všechny povinné součásti.

Poznámky pod čarou vždy vkládat pomocí funkce: Vložit – poznámku pod čarou.

Harvardský systém

V příspěvku lze rovněž citovat formou jméno a datum (harvardský systém). Odkaz na zdroj v textu: (Příjmení autora rok, příp. strana) - (Novák 2001), (Novák 2001, s. 11). Je-li jméno autora uvedeno přímo v textu, stačí do závorky uvést rok a stranu: (2001, s. 31). V případě, že dva nebo více informačních pramenů jednoho autora má stejný rok, odlišují se malými písmeny, které následují za rokem: (Novák 2004a, s. 120). Seznam bibliografických odkazů je řazen podle abecedy.

Pokyny najdete na webové stránce www.vsfs.cz/pravo

